

MEĐUNARODNI KAZNENI SUD ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

Predmet br. IT-06-90-PT

PRED RASPRAVNIM VIJEĆEM

**U sastavu: predsjedavajući sudac Alphons Orié
 sudac Christian Van Den Wyngaert
 sudac Bakone Justice Maloto**

Tajnik: g. Hans Holthius

Podneseno dana: 5. travnja 2007.

TUŽITELJ

Protiv

ANTE GOTOVINE, IVANA ČERMAKA I MLADENA MARKAČA

PREDRASPRAVNI PODNESAK GENERALA ANTE GOTOVINE

Javna verzija

Za Tužiteljstvo:

g. Alan Tieger
gđa. Laurie Sartorio

Za Antu Gotovinu:

g. Gregory W. Kehoe
g. Luka S. Mišetić
g. Payam Akhavan

Za Ivana Čermaka:

g. Čedo Prodanović
gđa. Jadranka Sloković

Za Mladena Markača:

g. Miroslav Šeparović
g. Goran Mikuličić

SADRŽAJ

I. UVOD

II. OBVEZA I STANDARD DOKAZIVANJA

III. VOJNI I POVIJESNI KONTEKST OVOG PREDMETA

IV. ULOGA ANTE GOTOVINE U OPERACIJI OLUJA

1. Cilj operacije Oluja je bio legalan

(a) Martićev UZP

(b) Brijunski sastanak

2. Operacija Oluja je provedena u skladu sa zakonima ratovanja

(a) Nije bilo nezakonitog granatiranja civilnih područja

3. «Krajinski» Srbi su otišli u sklopu Martićevog UZP-a

(a) Mirovni pregovori

(b) «Krajinski» Srbi su otišli zbog prethodno isplanirane evakuacije, a ne zbog granatiranje od strane HV-e

(c) Srpska politika od 1991. do 1999. – u Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu – bila je evakuirati vlastito stanovništvo

(d) Nije bilo namjernog sprječavanja povratka

V. NAVODNA KAZNENA ODGOVORNOST ANTE GOTOVINE

VI. ELEMENTI KOJE TUŽITELJSTVO MORA DOKAZATI

1. Opći zahtjevi iz članka 5. i članka 3.

(a) Nije bilo nezakonitog napada usmjerenog na civilno stanovništvo

(b) Opseg oružanog sukoba

(c) Potpuni poraz neprijatelja

2. Kaznena odgovornost generala Gotovine prema člancima 7(1) i 7(3)

VII. OPTUŽBE

1. Deportacija i prisilno premještanje (Točke 2 i 3)

2. Pljačkanje i bezobzirno uništavanje (Točke 4 i 5)

3. Ubojstvo (Točke 6 i 7)

4. Nehumane radnje i okrutno postupanje (Točke 8 i 9)

5. Progon (Točka 1)

VIII. ZAKLJUČAK

I. UVOD

1. Kao odgovor na Predraspravni podnesak Tužiteljstva, podnesen dana 16. ožujka 2007. («Podnesak Tužiteljstva»), Obrana generala Ante Gotovine («Obrana») podnosi ovaj Predraspravni podnesak sukladno Pravilu 65 ter (F) Pravilnika o postupku i dokazima («Pravilnik») Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju («Sud»). Prema zahtjevima navedenog pravilnika Obrana se osvrće na činjenična i pravna pitanja, te u općenitom smislu definira način obrane generala Gotovine, materijale kojima pobija Podnesak Tužiteljstva te razloge za to. Ako se koja tvrdnja Tužiteljstva u ovom podnesku izričito ne prihvati ili ospori, smatrat će se da Obrana istu osporava.
2. Tužiteljstvo se neće moći osloboditi svoje obveze dokazivanja izvan osnovane sumnje da general Gotovina snosi pojedinačnu kaznenu odgovornost sukladno članku 7(1) ili članku 7(3) za zločine za koje ga se tereti u Spojenoj optužnici («Optužnica»).
3. General Gotovina je odigrao ključnu ulogu u pobjedi nad Udruženim zločinačkim pothvatom kojeg su predvodili Milošević, Karadžić, Mladić i Martić («Miloševićev UZP»), koji je uzrokovao izuzetne patnje u Hrvatskoj i Bosni u razdoblju od 1991. do 1995. godine. U sklopu Miloševićevog UZP-a ubijeno je nekoliko desetaka tisuća ljudi u Hrvatskoj i Bosni, a etnički je očišćeno njih nekoliko milijuna. U srpnju 1995. Miloševićev UZP je otvoreno provodio genocid u istočnoj Bosni, i Srebrenici, ali međunarodna zajednica nije učinila ništa da zaustavi taj užas.
4. Odmah nakon masakra u Srebrenici general Gotovina je učinio ono što međunarodna zajednica nije bila voljna – predvodio je vojnu kampanju da bi porazio snage Radovana Karadžića, Ratka Mladića i Milana Martića. General Gotovina je bio ključna osoba za prestanak patnji žrtava iz Vukovara, Škabrnje, Srebrenice i Sarajeva. Suprotno tvrdnjama Tužiteljstva, general Gotovina je u svako doba postupao sukladno međunarodnom humanitarnom pravu. Štoviše, on nije bio odgovoran za provođenje zakona i reda u Hrvatskoj dok se u isto vrijeme borio u Bosni da bi obavio posao koji je međunarodna

zajednica propustila obaviti u četiri godine – završiti diktaturu terora Miloševićevog UZP-a.

5. Dokazi će pokazati da general Gotovina od međunarodne zajednice zaslužuje zahvalnost, a ne optužnicu za ratne zločine.

II. OBVEZA I STANDARD DOKAZIVANJA

6. Tužiteljstvo je ovaj predmet dovelo pred sud, pa će Tužiteljstvo morati dokazati svaki element optužbe kojeg podiže protiv generala Gotovine izvan svake osnovane sumnje, sukladno Pravilu 87(A) Pravilnika i osnovnom načelu pretpostavke nevinosti.

III. VOJNI I POLITIČKI KONTEKST OVOG PREDMETA

7. Kontekst ovoga predmeta (koji nije definiran u Spojenoj optužnici, a poglavito nedostaje u Podnesku Tužiteljstva) je kampanja progona «etničkim čišćenjem» koju su u režiji Beograda provodile snage bosanskih Srba i «krajinskih»¹ Srba protiv ne-srpskog stanovništva radi ekspresnog preuzimanja nadzora i anektiranja dijelova Bosne i Hrvatske s ciljem stvaranja «Velike Srbije».
8. Ovu pozadinu, koja je ključna za razumijevanje događaja u Hrvatskoj, koji su doveli do operacije Oluja, Tužiteljstvo je iznosilo u mnogim optužnicama, a Vijeće ju je potvrdilo u brojnim odlukama.²
9. Obrana se slaže s Tužiteljstvom u stavku 3. samo u navodu da je «pozadina ovoga slučaja bila predmetom prijašnjih postupaka pred Sudom», dok ostale navode u stavku 3. izričito osporava.
10. Povijesni kontekst ovoga predmeta je doista već bio predmetom postupaka pred ovim Sudom, i to poglavito u predmetu *Martić*. U Podnesku Tužiteljstva se navodi da su hrvatski Srbi bili potaknuti stvoriti «Republiku Srpsku Krajinu» iz opravdanog straha koji je bio izazvan «ponovnim pojavljivanjem

¹ Obrana pojmovima «Krajina» ili «RSK» definira nezakonitu paradržavu na hrvatskom teritoriju, koja je bila zločinački mehanizam Martićevog UZP-a.

² Posebice u predmetima «krajinskih» Srba (*Martić, Babić*), predmetu *Milošević*, predmetima Srebrenice (*Deronjić, Krstić, Blagojević, Obrenović, Jokić, Nikolić, Pandurević*), predmetima srpskih vođa (*Arkan, Stanišić, Simatović*), predmetima vođa bosanskih Srba (*Plavšić, Krajišnik, Karadžić, Mladić*) i predmetima Srba koji su sudjelovali u «etničkom čišćenju» u Bosni (*Foča, Nikolić*).

simbola fašističke države iz Drugog svjetskog rata,»³ kao i «dugogodišnjom težnjom» predsjednika Tuđmana «za etničkom homogenošću» i njegovim «ciljem uklanjanja Srba iz Krajine.»⁴ Tužiteljstvo ide još dalje i tvrdi da su «krajinski Srbi» bili voljni pregovarati u dobroj vjeri, ali da je Hrvatska ipak napala «Krajinu» kako bi se etnički očistila od srpskog stanovništva.⁵

11. Obrana ne može objasniti kako Tužiteljstvo može braniti ovakve argumente s obzirom na svoj stav u predmetu *Martić*. Sljedeće činjenice preuzete su izravno iz Završnog podneska Tužiteljstva u predmetu *Martić*, koje Tužiteljstvo neće osporavati na suđenju:

U ovom dijelu se navode relevantne činjenice dokazane na suđenju. [...] tijekom 1990. i 1991. sudionici UZP-a [Milan Martić, Slobodan Milošević, Milan Babić, Radovan Karadžić, Ratko Mladić, Vojislav Šešelj i drugi] su oformili zajednički cilj UZP-a, a to je prisilno uklanjanje ne-srpskog stanovništva iz Krajine počinjenjem zločina kako bi se stvorila država u kojoj dominiraju Srbi. Ovaj cilj zasebne srpske države bio je definiran i artikuliran na način da su zločini unutar UZP-a bili neizbježni. Hrvati su opisani kao genocidan i prijeteći narod, a poruka koja se podrazumijevala bila je da Srbi mogu biti sigurni samo u homogenoj državi koju će dobiti nasiljem.

Kritični elementi koji su podupirali UZP po prvi puta su se pojavili 1990. i bili su prisutni do kolovoza 1991.: srpski čelnici stvorili su odvojene srpske političke strukture u Krajini, zagovarali su odvojenu državu definiranu na etničkoj osnovi, koristili su ekstremističku propagandu u svrhu demonizacije Hrvatske i Hrvata, zagovarali su vojna i nasilna rješenja sukoba, te su djelovali kako bi pridobili JNA da sudjeluje u sukobu na srpskoj strani. Kroz to vrijeme Martić je utvrđivao svoju moć u Krajini uz pomoć podrške iz Beograda. Ovo rano razdoblje je odlučujuće budući da su se u njemu profilirali sudionici UZP-a, njegov opći cilj te sredstva za postizanje toga cilja.

Prvi koraci ka etničkoj separaciji Krajine poduzimani su već mnogo prije samog izbijanja sukoba. Kombinacijom političkih razvoja i nacionalističke propagande srpski čelnici u Krajini počeli su nametati intenzivniju etničku identifikaciju među Srbima, te su istodobno počeli prikazivati Hrvate u još više prijetećem svjetlu.

Referentna točka za mnoge svjedoke koji su dali svoj iskaz na suđenju bili su izbori održani 1990. godine, u kojima su se po prvi put pojavile etnički orijentirane političke stranke. SDS je osnovana u Kninu 17. veljače 1990., a Jovan Rašković je izabran za njezinog prvog predsjednika. Stranačka platforma SDS-a najavljivala je etničku podjelu

³ St. 3.

⁴ St. 18

⁵ St. 7

koja će uslijediti – izlagani su problemi s kojima se suočavaju Srbi u Hrvatskoj, zastupana je ideja ponovnog crtanja regionalnih i općinskih linija u svrhu prikaza etničkog sastava područja, zagovarano je pravo teritorija s „posebnom etničkom strukturom“ da postane autonomno temeljem referenduma. Tijekom sljedećih godina SDS i njezini čelnici (uključujući Raškovića, Babića i druge) stajali su kao glavna politička snaga iza etničke podjele Krajine.

U međuvremenu je u veljači 1989. (**sic, treba biti lipanj 1989.**) osnovan HDZ, koji je na izborima 1990. dobio 41.5% glasova i dvije trećine mjesta u Hrvatskom Saboru. Osnovni cilj HDZ-a, sukladno njegovom tadašnjem programu, bilo je postizanje samostalnosti Hrvatske (za istaknuti je da je taj cilj definiran u teritorijalnom ili republičkom, a ne u etničkom smislu). [...] Stranački program zagovarao je transformaciju Republike Hrvatske u višestranačku državu, u kojoj su svakom građaninu, bez obzira na nacionalnost, vjeroispovijest ili politička uvjerenja, zajamčena temeljna prava i slobode. Činilo se da se hrvatsko stanovništvo držalo tih vrednota; svjedok obrane MM-116 svjedočio je da je većina Hrvata odbijala koristiti ekstremistički jezik i slogane, te da je iste čak osuđivala.

[...]

Ovaj politički potez ka etničkom razdruženju nastavio se tijekom 1990. godine i nakon toga. Dana 21. prosinca 1990. proglašena je SAO Krajina na prostorima Zajednice općina Sjeverne Dalmacije i Like, zajedno s prostorima općina s većinskim srpskim stanovništvom, koje su usvojile odluke o pridruživanju SAO Krajini, te naseljima u kojima je srpski narod činio većinu stanovništva, a na referendumu se izjasnio za pridruživanje jednoj od postojećih ili novo formiranih općina s većinskim srpskim stanovništvom. Tijekom 1991. godine srpski čelnici u Krajini su odbijali razmotriti bilo koje drugo rješenje u kojem bi se nudila autonomija, već su namjesto toga insistirali na stvaranju nezavisne države. Nakon 19. prosinca 1991. SAO Krajina je postala Republika Srpska Krajina ili RSK, a 26. veljače 1992. dvije druge srpske autonomne oblasti u Hrvatskoj – SAO Zapadna Slavonija i SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem – također su se pridružile RSK. Tako su za manje od dvije godine srpski čelnici u Krajini uspjeli stvoriti odvojenu srpsku državu (iako ne priznatu u svijetu) na prostorima Hrvatske.

Politički potezi usmjereni ka etničkom razdruživanju u Krajini u 1990. omogućeni su retorikom srpskih lidera i medija, koja je poticala etničko razdruživanje, stvarala strah među srpskim narodom u Krajini, preuveličavala prijetnje hrvatskih vlasti te pomutila crtu između hrvatskih vlasti i hrvatskog naroda. Takva propaganda služila je za podmetanje klina između srpskog i hrvatskog naroda u Krajini, a njezin učinak bili su odvajanje, međusobni strah i nepovjerenje. Podržavala je i potpomagala političkom razdruživanju o kojem je ranije bilo riječ, te konačno i zločine koji se stavljaju na teret u ovoj Optužnici.

Taktika, koja je masovno korištena, bila je proglasiti da novo izabrana hrvatska vlada predstavlja prijetnju za srpski narod, te uveličati tu prijetnju. BABIĆ je svjedočio da je tijekom 1990. godine u srpskim medijima bila prisutna značajna diskusija o genocidu počinjenom od strane ustaškog režima „Nezavisne Države Hrvatske“ («NDH») za vrijeme 1940-tih godina, te o patnjama Srba iz tog doba, što su ispreplitali pogrešnim poistovjećivanjem nove hrvatske vlade iz 1990. s NDH. Mediji su opisivali hrvatsku vladu kao ustašku vladu; izvješćivali su da su Hrvati sami ustaše, da im se, imajući na umu 1940. i 1941., ne može vjerovati, te da se i u 1990-tima može očekivati sličan scenarij. Sam MARTIĆ je koristio pojam „ustaše“ u javnim nastupima i službenim ispravama.

Javni dopis svjedoka obrane Slobodana JARČEVIĆA, sastavljen 1993., ali za kojeg je navedeni priznao da je sličan propagandi ranijih godina, izazvao je strah i od samog hrvatskog pučanstva, navodeći da „zločinac, koji je od svog djetinjstva učen da istrijebi srpski narod, ne smije zakoračiti na srpsko tlo.“ BABIĆ je svjedočio da je stalno nazivanje hrvatske vlade „ustaškom“ neizbježno utjecalo na to kako srpski narod gleda na hrvatski narod (koji je na koncu i izabrao vlasti na izborima 1990.). Svjedočio je da su kao rezultat toga Srbi ponajprije osjećali „nesigurnost“, a potom „mržnju“ prema hrvatskom narodu.

[...]

Dok je MARTIĆ najavljivao svoj uspjeh u „razoružavanju“ hrvatske policije, nastavljao je naoružavati srpsko stanovništvo. U travnju 1991. MARTIĆ je objavio da su građani počeli donositi u policijsku postaju Knin popise ljudi sposobnih da nose oružje, da je do tog datuma oko 10.000 ljudi iz Krajine na tom popisu te da i dalje pristižu takvi popisi. Također u travnju, MARTIĆ je rekao da se 30.000 ljudi iz Krajine dobrovoljno prijavilo da brane Krajinu i Knin. Navedene izjave ukazuju na to da je MARTIĆ nastavio pripreme za sukob. U srpnju 1991. godine MARTIĆ je izjavio: «Sada smo praktički u ratu s vlastima.»

[...]

Do ljeta 1991. godine stvoreni su glavni sastavni čimbenici UZP-a i njegovog općeg cilja. MARTIĆ i ostali srpski lideri u Krajini i Beogradu dijelili su zajednički cilj stvaranja odvojene srpske države, a nastojali su ga ostvariti kroz UZP, čija svrha je bila nasilno protjerivanje ne-Srba iz Krajine. Srpski lideri (uključujući MARTIĆA) definirali su sukob jasno kao etnički, potpirivali su strah Srba od Hrvatske i Hrvata kroz propagandu, time izravno stvarajući temelje za zločine protiv hrvatskih civila. Nakon kolovoza 1991. srpske su se snage zajedno borile za zauzimanje teritorija koja bi postala dijelovima nove srpske države, te da zločinima protjeraju Hrvate s tih područja. Nekoliko svjedoka svjedočilo je, izravno ili neizravno, postojanje općeg cilja UZP-a, a njihovo svjedočanstvo potkrijepili su dokumentirani

dokazi. Cilj je također očit i iz modela napada i zločina u drugoj polovici 1991.

[...]

U razdoblju od 1992. do 1995. MARTIĆ i ostali srpski lideri nastavili su djelovati ka ostvarivanju cilja stvaranja odvojene srpske države putem UZP-a. Međutim, ovo se razdoblje razlikovalo od prijašnjeg, jer su od siječnja 1992. srpske snage kontrolirale sva srpska područja u Krajini, većina tih područja već je bila očišćena od hrvatskih civila, a početkom 1992. već su u velikoj mjeri u RSK bile prisutne i međunarodne organizacije. No ipak dokazi potvrđuju da su srpski lideri, uključujući MARTIĆA, nastavili djelovati ka ostvarivanju cilja srpske države stalnim naoružavanjem, vezama s Beogradom i odbijanjem razmatranja, u pregovorima s hrvatskim vlastima, bilo što manje od odvojene srpske države. Štoviše, u tom razdoblju su srpske vlasti, uključujući MARTIĆA, odbijale odobriti Hrvatima povratak u Krajinu i nastavile s njihovim nasilnim uklanjanjem temeljem zločina.

[...]

Dana 30. ožujka 1994. sukobljene strane su postigle dogovor o primirju, što je bio prvi korak u općem mirovnom procesu. Međutim, srpski čelnici su neprekidno nalazili razloge za odgodu pregovora o gospodarskim mjerama i mjerama izgradnje povjerenja, te su kao rezultat toga odugovlačili sve do prosinca 1994. Dana 30. siječnja 1995. međunarodni dužnosnici su predstavili plan Z-4, temeljem kojeg bi na područjima s većinskim srpskim stanovništvom prije 1991. bila osigurana značajna autonomija (tj. Sektor sjever i jug), ponajprije predsjedniku TUĐMANU, a potom vodstvu RSK. Tuđmanu se nije svidio taj plan, ali je pristao pregovarati na temelju istog, ali je MARTIĆ odbijao čak i dotaknuti taj dokument, unatoč stalnim pozivima ambasadora GALBRAITHA na pregovore. MARTIĆ je zapravo bio protiv svakog odnosa između Knina i Hrvatske, jer je zamišljao da bi RSK mogla biti nezavisna država ili da mi mogla postati dio Velike Srbije.

Čak i kada je u kolovozu 1995. postalo jasno da se Hrvatska sprema napasti RSK i preuzeti kontrolu nad tim područjem, dokazi potvrđuju da ni **MARTIĆ** ni MILOŠEVIĆ nisu htjeli sudjelovati u procesu pregovora [...]⁶

12. Projekt «Velike Srbije», te strašno nasilje, patnje i progon ne-Srba koji su iz njega proizašli, osnova je za kazneno gonjenje velikog broja optuženika od strane Ureda tužitelja.⁷

⁶ Tužitelj protiv Martića, IT-95-11-T, *Završni sudski podnesak Tužiteljstva*, st. 5, 22-25, 30-33, 58, 81, 95, 217, 224-225 (naglasci dodani).

⁷ *Supra*, fn.2.

13. Međutim, taj aspekt je izvanredno u cijelosti ispušten iz Podneska Tužiteljstva. Odlomak pod naslovom «Pregled slučaja» ne spominje niti jednu od navedenih činjenica. Prikaz povijesne pozadine sukoba je u Podnesku Tužiteljstva do te mjere izobličen, da Tužiteljstvo njime proturječi svojim vlastitim podnescima u drugim predmetima.
14. Tužiteljstvo nastoji pokopati povijesne činjenice projekta «Velike Srbije», jer bi bilo neprikladno s obzirom na način na koji žele prikazati ovaj slučaj. Pristup Tužiteljstva u ovom predmetu ne služi interesima pravde ili povijesnog mandata Suda da sastavi istinitu priču o sukobu u bivšoj Jugoslaviji. Obrana predlaže da bi Tužiteljstvo trebalo nastojati pomoći sucima prikazom događaja koji su predmet Optužnice na istinit i uravnotežen način, uključujući i «neprikladne» činjenice Martićevog udruženog zločinačkog pothvata («UZP») i projekta «Velike Srbije», koje je Tužiteljstvo navodilo u mnogim drugim predmetima.
15. Iz ovdje navedenih razloga Obrana snažno osporava odlomak «Pregled slučaja» iz Podneska Tužiteljstva.

IV. ULOGA ANTE GOTOVINE U OPERACIJI OLUJA

16. Obrana osporava pokušaj Tužiteljstva da okarakterizira operaciju Oluja kao dio zajedničkog zločinačkog cilja. Obrana posebno osporava tvrdnje navedene u stavcima 16 do 49 Podneska Tužiteljstva, a poglavito sve aluzije na navodni UZP i navodnu provedbu zajedničkog zločinačkog cilja. Tužiteljstvo će – kao i sa svim elementima koje na suđenju mora dokazati izvan osnovane sumnje – morati nedvojbeno dokazati ovaj aspekt.

1. Cilj operacije Oluja je bio legalan

(a) Martićev UZP

17. Obrana osporava stavke 18 do 26 Podneska Tužiteljstva.
18. Suprotno vlastitom stavu u predmetu *Martić*, Tužiteljstvo sada u stavcima 3 i 18 te 26 Podneska Tužiteljstva tvrdi da je predsjednik Tuđman imao «dugogodišnju težnju za etničkom homogenošću, pripremljene planove za etničko čišćenje «krajinskih» Srba , te da je «ponovno oživio» strah Srba i

njihova «sjećanja na genocid iz Drugog svjetskog rata kojeg su počinile hrvatske snage [...] ponovnom pojavom simbola iz toga vremena.»

19. U predmetu *Martić* Tužiteljstvo navodi da je izvan osnovane sumnje dokazano da je upravo Martićev UZP bio taj koji je namjerno usadio strah od hrvatske vlade među srpskim stanovništvom u «Krajini». Tužiteljstvo u predmetu *Martić* nadalje utvrđuje da je hrvatska vlada (a posebice predsjednik Tuđman i HDZ⁸) nije imala nikakve skrivene «genocidne» namjere prema «krajinskim» Srbima. Ove tvrdnje (uključujući tvrdnje o ponovnom pojavljivanju *ustaških* simbola) bile su dio propagande koju su koristili srpski vođe s namjerom postizanja etničkog odvajanja i etničkog čišćenja u svrhu jačanja projekta «Velike Srbije».⁹
20. Do srpnja 1995. godine svim promatračima je postalo jasno da bosanski Srbi dolaze do «završnice», koja je obuhvaćala ostvarivanje «šest strateških ciljeva», koje je Radovan Karadžić definirao 1992. godine. Tužiteljstvo je iste prepoznalo u jednom ranijem slučaju kao sljedeće:

Prvi takav cilj je odvajanje od ostale dvije nacionalne zajednice – odvajanje država [...]

Drugi strateški cilj, kako se meni čini, jest koridor između Semberije i Krajine [...] neće biti Krajine, ni Bosanke Krajine niti Srpske Krajine ili saveza srpskih država ako ne osiguramo taj koridor.

[...]

*Šesti strateški cilj je izlaz Srpske Republike Bosne i Hercegovine na more.*¹⁰

21. Tužiteljstvo je već dokazalo u ranijim predmetima da je u ožujku 1995. Radovan Karadžić izdao operativnu zapovijed svojim snagama da eliminiraju muslimanske enklave Srebrenicu i Žepu, u svrhu unaprjeđenja «šest strateških ciljeva».¹¹ Tijekom cijelog mjeseca srpnja 1995. srpske su snage vršile napade na zaštićena područja UN-a, a poglavito na bosanske gradove Srebrenicu, Žepu i Goražde.¹²

⁸ *Hrvatska Demokratska Zajednica*, hrvatska politička stranka na čelu koje je bio Franjo Tuđman.

⁹ *Supra*, st. 8.

¹⁰ *Tužitelj protiv Krajišnika*, IT-00-39-T, *Presuda Raspravnog vijeća*, 27. rujna 2006., st. 994. Naglasci dodani

¹¹ *Tužitelj protiv Stanišića i Simatovića*, IT-03-69-PT, *Revidirana druga izmijenjena optužnica*, st. 55

¹² *Ibid.*, st. 56.

22. Snage «krajinskih» Srba su zajedno s ostalim srpskim snagama započele koordinirani napad na Bihać s namjerom stvaranja koridora od Beograda do Knina, kojim bi se zauvijek utvrdilo stvaranje «Velike Srbije».
23. S namjerom da zaustave napad na Bihać, predsjednici Tuđman i Izetbegović su potpisali sporazum o zajedničkoj obrani 22. srpnja 1995. («Splitski sporazum»). Pregovori oko Splitskog sporazuma vodili su se pod okriljem Sjedinjenih država. Sukladno Splitskom sporazumu, bosanska vlada je pozvala hrvatske snage u Bosnu da brani državu od srpske agresije. Temeljem Splitskog ugovora je dakle autorizirana udružena hrvatsko-bosanska vojna akcija u Bosni.
24. Sukladno Aneksu Splitskog sporazuma, general Gotovina više nije bio samo zapovjednik ZP Split, već mu je dodijeljen i naslov «Zapovjednika hrvatskih snaga», čime je postao operativni zapovjednik hrvatskih snaga (HV) i snaga bosanskih Hrvata (HVO) u Bosni («Hrvatske snage»). Na istom položaju na drugoj strani hrvatsko-bosanskih obrambenih snaga bio je general Vahid Karavelić.
25. Operativni stožer generala Gotovine nalazio se u Bosni u svako vrijeme obuhvaćeno ovom Optužnicom.
26. Dokazi će pokazati da je angažman generala Gotovine u Bosni za cijeloga relevantnog razdoblja bio na zahtjev vlada Bosne i Sjedinjenih država. S početkom u srpnju 1995. general je dobio izričitu zapovijed da u Bosni provede vojnu kampanju kako bi porazio snage bosanskih Srba predvođene Ratkom Mladićem. Pitanja zakona i reda u Hrvatskoj bila su u nadležnosti drugih grana hrvatske vlade.
27. Bosna i Hrvatska su bile primorane poduzeti vojnu akciju u srpnju 1995. jer je Miloševićev UZP (1) agresivno težio ostvarenju svojih «strateških ciljeva» stvaranja «Velike Srbije», (2) srpski vođe (uključujući Martića i Miloševića) odbijali su ozbiljno sudjelovati u mirovnim pregovorima, i (3) Ujedinjeni narodi nisu mogli ili nisu htjeli pružiti pomoć Bosni i Hrvatskoj.
28. UNPROFOR u Zagrebu je do ljeta 1995. usvojio politiku popuštanja spram bosanskih Srba i srpskih vođa u «Krajini». Glavni UN-ov pregovarač, Yasushi Akashi, opisan je kao «sluganski neutralan», te da pod svaku cijenu želi izbjeći sukob sa Srbima. Akashijevo popuštanje prema Srbima frustriralo

je čak i Kofija Annana, koji je tada bio na čelu Odjela za mirovne operacije.¹³

29. Krajem srpnja 1995. godine Bosna i Hrvatska, uz potporu Sjedinjenih američkih država, započele su vojne operacije na Livanjskom polju u Bosni («Operacija Livno»). Dio operacije, koju je vodio general Gotovina, bila je i žestoka bitka, koju je HV na koncu dobila, te je HV uspješno otklonila pritisak s Bihaćkog džepa i istodobno odsjekla Knin od Beograda zauzevši strateški značajne gradove Grahovo i Glamoč.
30. Do kraja srpnja 1995. hrvatske snage su uspjele ostvariti stratešku prednost pred snagama RSK, ali to nije dugo trajalo. Radijska presretanja dokazuju da je gotovo odmah Mladić započeo s pripremama za pokretanje protunapada s ciljem razbijanja postrojbi HV-a na Livanjskom polju.
31. Dokazi će pokazati da su 2. kolovoza 1995. predstavnici hrvatske vlade otputovali u Washington, gdje su dobili diplomatsko odobrenje za pokretanje hrvatskih vojnih operacija. Hrvatskim predstavnicima je izričito rečeno da se Sjedinjene države «neće protiviti» hrvatskoj operaciji za oslobađanje područja «Krajine» uz određene uvjete koji u tom pogledu moraju biti ispunjeni («Uvjeti Sjedinjenih država»)¹⁴.
32. Glasnogovornik Bijele kuće definirao je navedene uvjete:

Svrha razgovora je bila naglasiti predsjedniku da smo na sastanku s hrvatskim dužnosnicima tražili da njihove snage djeluju uz maksimalno suzdržavanje, da nastoje izbjegavati civilne žrtve za vrijeme njihovih operacija, da poštuju ljudska prava civilnog stanovništva i osiguraju sigurnost djelatnika Ujedinjenih naroda na tom području. Na sastancima s dužnosnicima hrvatske vlade oni su također upozorili na opasnost mogućeg šireg balkanskog sukoba i izrazili svoju zabrinutost i za ta područja.¹⁵
33. Iskazi svjedoka će pokazati da su prije i za vrijeme operacije Oluja dužnosnici hrvatske vlade svakodobno vodili pomnu brigu o tome da uvjeti Sjedinjenih država budu ispunjeni.

(b) Brijunski sastanak

34. Obrana osporava stavke 16 i 17 Podneska Tužiteljstva. Suprotno tvrdnjama Tužiteljstva u svezi sa sastankom održanom na Brijunima 31. srpnja 1995.

¹³ Telegram Annan-Akashi br. 1981 (15. lipnja 1995.)

¹⁴ Izjava Bijele kuće za tisak, Mike McCurry, (2. kolovoza 1995.)

¹⁵ *Ibid.*

(«Brijunski sastanak»), Brijunski sastanak nije bio sastanak na kojem su «finalizirani vojni planovi za operaciju Oluja».

35. Neovisno o pitanjima autentičnosti brijunskih transkripata, vojni planovi za operaciju Oluja finalizirani su na sastanku vojnog vrha 2. kolovoza 1995. u Zagrebu («stvarni finalni sastanak»).
36. Dokazi na suđenju će pokazati da su na stvarnom finalnom sastanku Uvjeti Sjedinjenih država vrlo ozbiljno shvaćeni, te da su poduzeti energični napori da se osigura sukladnost s tim uvjetima. Ministar Šušak je rekao vojnom vrhu, uključujući generala Gotovinu, da je operacija Oluja «dobila svojevrstan blagoslov Zapada, samo moramo osigurati da se UNPROFOR-u ništa ne dogodi». Ministar Šušak je vojnom vrhu također rekao da «vojna policija mora biti energična u sprječavanju svih zločina [...] Zapovjednici zbornih područja moraju izdati zapovijedi svojim podređenima kojima se zabranjuju svi ekscesi (palež, pljačkanje, itd.) [...] Moramo osigurati da ne bude razloga da se herojima Domovinskog rata sudi.»
37. U svom Podnesku Tužiteljstvo priznaje da je general Gotovina dosljedno izdavao zapovijedi u skladu s uputama ministra Šuška da se moraju spriječiti zločini pripadnika HV-a.¹⁶ Zajedno sa zapovijedima na početku operacije Oluja, podređene postrojbe su dobivale i stroge upute da se moraju pridržavati Ženevskih konvencija i međunarodnog humanitarnog prava, te da svako zločinačko ponašanje mora biti spriječeno i kažnjeno. Poučen negativnim iskustvima s problemima stege u operacijama u Bosni, Gotovina je dan prije operacije Oluja zamijenio zapovjednike OG novim časnicima, koji su netom prije završili obuku i školovanje na Časničkoj školi u Zagrebu, očekujući da će se time održati bolja disciplina.
38. Tužiteljstvo navodi da je general Gotovina na Brijunskom sastanku napomenuo da će svi Srbi otići iz Knina, osim onih koji nemaju mogućnosti otići.¹⁷ Ne priznavajući autentičnost transkripta s Brijuna, obrana generala Gotovine navodi da je to bila razumna procjena zasnovana na djelovanjima Srba tijekom cijelog rata na područjima koja nisu mogli zadržati u vojnom smislu. Dokazi će pokazati da je 2. kolovoza 1995. veleposlanik Galbraith rekao Milanu Babiću da će u slučaju vojne operacije HV-a «većina krajinskih

¹⁶ St. ¶62.

¹⁷ St. 16

Srba otići» i da se nikada neće vratiti.¹⁸ U svjetlu ovih izjava iz Spojene optužnice ne proizlazi jasno smatra li Tužiteljstvo veleposlanika Galbraitha također sudionikom Udruženog zločinačkog pothvata.

39. Do 3. kolovoza 1995. Hrvatska je bila spremna ponovno preuzeti okupirana područja u «Krajini». Suprotno tvrdnjama Tužiteljstva u stavcima 16-26 Podneska tužiteljstva, nije se provodio nikakav zločinački plan. Operacija Oluja je bila zakonita, a hrvatska vlada je dobila stroge upute od Sjedinjenih država s uvjetima koje Hrvatska mora ispuniti da bi mogla pokrenuti vojnu operaciju bez diplomatskih posljedica. Dokazi će pokazati da je Hrvatska ulagala velike napore da djeluje u skladu s tim uvjetima i međunarodnim humanitarnim pravom.

2. Operacija Oluja je provedena u skladu sa zakonima ratovanja

(a) Nije bilo nezakonitog granatiranja civilnih područja

40. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 27-35 Podneska Tužiteljstva.
41. Tužiteljstvo u svom Podnesku tvrdi da su «krajinski» Srbi otišli zbog «prekomjernog granatiranja civilnih ciljeva». Dokazi će pokazati da je operacija Oluja, posebice granatiranje Knina i drugih gradova u ZP Split, provedena u skladu s vojnom doktrinom SAD-a (poznatu pod nazivom AirLand Battle 2000) i sa zakonima o ratovanju.
42. Nema nikakvih vjerodostojnih dokaza da su Knin ili drugi gradovi u «Krajini» prekomjerno granatirani ili da su ciljani civili ili civilni objekti. Pogrešan dojam «prekomjernog granatiranja» stvorio je jedan ograničeni broj UN-ovih kanadskih sudionika mirovne misije u Kninu («UN sudionici mirovne misije»). Dokazi će pokazati da UN-ovi kanadski sudionici mirovne misije nisu prošli obuku UN-a za procjenu granatiranja, niti je takvo vojno promatranje bilo dio njihovog mandata. Interno OTP izvješće o operaciji Oluja, koje je procurilo New York Timesu, citira jedan zaključak tužiteljstva da Kanadani «nisu sposobni samostalno provoditi analize».¹⁹ Obrana generala Gotovine smatra da će i Raspravno vijeće doći do istog zaključka.

¹⁸

¹⁹ New York Times, (21. ožujka 1999.)

43. Za razliku od UNPF u Kninu, UNMO (Vojni promatrači UN-a) bili su posebno obučeni od strane UN-a za provođenje vojnih prosudbi i izvješćivanje Vijeću Sigurnosti UN-a. Generalni tajnik smatrao je UNMO “očima i ušima Vijeća Sigurnosti”. Dokazi pokazuju da je, suprotno amaterskoj i nepouzdanjoj prosudbi UNPF, UNMO u prosudbi granatiranja Knina utvrdio kako u skladu sa zakonima ratovanja

„granatiranje Knina od strane hrvatske vojske može se opravdati, budući da su se tamo nalazili glavni štabovi ARSK-a [...]. Smatram da je hrvatska vojska u razumnoj mjeri koristila oružje i silu, osobito u usporedbi s drugim metodama osvajanja grada. Prema mojem tumačenju Ratnog zakona, hrvatsko granatiranje Knina od 04.08. ne bi se trebalo smatrati ratnim zločinom.”²⁰

44. Vojni promatrači nisu nikada prosvjedovali zbog granatiranja od strane HV-e, unatoč činjenici da su bili raspoređeni u Sektoru Jug.

45. Prema tome, tvrdnje Tužiteljstva u svezi s granatiranjem Knina nisu potkrijepljene nikakvim dokazima. Što se tiče drugih gradova u Sektoru Jug, Tužiteljstvo nije podastrijelo niti jednu stručnu procjenu, na temelju koje se može zaključiti da granatiranje na ostalim područjima nije bilo u skladu s međunarodnim pravom.

46. Na dan ili oko 4. kolovoza 1995., mirovne snage UN-a su međunarodnim medijima širile dezinformacije o tome kako je zbog prekomjernog granatiranja od strane HV-e Knin razoren do temelja. Odmah po završetku operacije oluja međunarodni mediji su potvrdili da su mirovne snage UN-a netočno izvještavale i preuveličavale navode. Roy Gutman iz *Newsdaya* je izvještavao iz Knina:

U UN bazi u Kninu, časnici UN-a ljutili su se zbog policijskog sata i zabrane kretanja. Međutim priznali su da je UN pretjerao s podacima o oštećenju Knina tijekom borbe. Zapovjednik UN-a, brigadni general Alain Forand iz Kanade, izjavio je kako bolnica u Kninu nije izravno pogođena. Novinari su vidjeli nekoliko velikih kratera kao posljedica granata kojima je razbijeno većina prozora na obližnjoj stambenoj zgradi ali tu nije bilo dokaza o neselektivnom granatiranju.²¹

²⁰ Doc. 0045-9519-0045-9523, str. 5

²¹ Newsday: «U Krajini vlada nered» (8. kolovoza 1995.)

47. Na sličan način, New York Times izvještava iz Knina:

Ne čini se da je grad toliko oštećen koliko su to sugerirala izvješća o granatiranju tijekom proteklih dana. Na primjer, bolnica nije granatirana iako je o tome izviješteno. Predstavnik UN-a koji je posjetio bolnicu tijekom dana izjavio je da je samo jedna granata pogodila modernu zgradu bolnice, međutim čini se kako Hrvati gađaju pobunjenički srpski tenk koji gađa iz blizine. „Ne mislim da nas granatiraju”, rekao je predstavnik pod uvjetom da mu se ne otkrije identitet.

Iz helikoptera, koji je tri puta preletio iznad grada, nisu se vidjeli značajni dokazi o razaranjima koja bi prouzročilo granatiranje. Krovovi od crvenih crijepova na većini kuća su čitavi. Jedina opustošena građevina je bila rimokatolička crkva, koja je služila Hrvatima katolicima, a Srbi, koji su pravoslavne vjeroispovijesti, razorili su je tijekom okupacije.²²

48. Na sličan način izvijestio je i Nacionalni Javni Radio iz Knina:

Dok je Knin bio pod artiljerijskim napadom HV-a proteklog petka i subote, časnici UN-a u svojoj su bazi prebrojali do 1.800 eksplozija u gradu. Izvijestili su kako je jedina bolnica u Kninu bila pogođena te su sugerirali da je velik broj civila ubijen, međutim posjeta gradu nam je ispričala drugu priču. Glavni gospodarski i stambeni dijelovi grada bili su pošteđeni granatiranja kao što nije gađana niti bolnica. Samo je jedna zgrada na glavnoj ulici pogođena i uništena.

Grad je pun polomljenog stakla. Većina izloga trgovina je razbijena, očigledno od strane trijumfirajuće hrvatske vojske. Pljačkanje je rasprostranjeno. Intenzivno granatiranje kao i napad čini se da je bilo usmjereno na sela u okolnim brdima Knina gdje je srpski otpor bio najjači. Čini se da su civilne žrtve u samom gradu minimalne, iako je nepoznato koliko ih je umrlo u selima.²³

²² *New York Times*, «Hrvati slave zauzimanje glavnog grada srpskih pobunjenika» (8. kolovoza 1995.)

²³ Nacionalno Javni radio, transkript iz *Morning edition (jutarnje izdanje)* (10. kolovoza 1995.)

49. Granatiranje Knina nije bilo prekomjerno niti je bilo u suprotnosti s međunarodnim pravom. Ukupni broj srpskih žrtava (civilnih i vojnih osoba) za vrijeme operacije Oluja na području ZP Split iznosio je 166, a još 48 osoba ubijeno je u ZP Split nakon operacije Oluja.²⁴ S druge strane, HV je pretrpjela 215 poginulih i 829 ranjenih osoba za vrijeme operacije Oluja.

50. Obrana tvrdi da Tužiteljstvo nije optužilo generala Gotovine za neselektivno napadanje civila i civilnih objekata, niti za širenje terora, iz razloga što je glavina dokaza usmjerena protiv navoda tužiteljstva te Ured tužitelja ne bi moglo u dobroj vjeri iznijeti takvu optužbu obzirom na prethodno navedene dokaze.

3. „Krajinski” Srbi su otišli u sklopu Martićevog UZP-a

51. Obrana osporava tvrdnje u stavcima 9 do 11 i u stavku 36 Podneska Tužiteljstva.

52. Mnoštvo dokaza na suđenju pokazat će da su “krajinski” Srbi pobjegli iz straha i panike uzrokovane: 1) četverogodišnjom intenzivnom propagandom od strane Martićevog UZP i 2) zapovjedi za evakuaciju cjelokupne „Krajine” izdane od Milana Martića 04.08.1995., te (3) strahom od progona za četverogodišnju vladavinu terora koju je nametnuo Martićev UZP.

(a) Mirovni pregovori

53. Martićev UZP i “krajinski” Srbi odbijali su pristati na mogućnost reintegracije “Krajine” u Hrvatski državnopravni poredak. Tužiteljstvo tvrdi da je Hrvatska 3. kolovoza 1995. odbila mirovni prijedlog, za kojeg su “međunarodni predstavnici vjerovali da bi mogao spriječiti vojnu akciju”.²⁵ Tužiteljstvo implicirajući tvrdi da je Hrvatska potkopavala mirovne napore kako bi provela zločinački cilj UZP-a. Mnoštvo dokaza će pobiti ove tvrdnje na suđenju.

54. Dokazi će pokazati da Martićev UZP do popodneva 3. kolovoza 1995. nije pokazao namjeru da bi ikada «mirno reintegrirao» «Krajinu» u državnopravni poredak Hrvatske. Sljedeći izvadak iz telefonskog razgovora između Ilije Prijića

²⁴ Kao što je Tužiteljstvo navelo u predmetu *Martić*, u Krajini je bilo više desetaka tisuća naoružanih civila, i zato Tužiteljstvo mora podastrijeti jasne dokaze o tome da navodne «žrtve ubojstava» zapravo nisu bile borci.

²⁵ St. 7

(glavnog pregovarača delegacije «krajinskih» Srba u Ženevi) i Martića od 03. kolovoza 1995. u 14:42 podržava tvrdnje obrane:

M: E zdravo Ičo, jeste završili?

P: Nismo još traje, imamo pred sobom jedan teški problem o ishodu ove situacije, on nije povoljan za nas, ja ću vam da ga izložim, pa vi...

M: Da, da

P: Kaže se sljedeće: da na bazi sporazuma ovoga današnjeg, delegacije hrvatske vlade i srpski predstavnici vlasti iz Knina je odlučeno da se obustave sva neprijateljstva, vojna dejstva u 12 sati u petak. Znači na osnovu ovog sporazuma je odlučeno:

- 1. Da se naftovod u skladu sa onim sporazumom od devetog decembra 1994. da će naftovod biti otvoren u ponedjeljak 07.08.1995.*

M: Ništa dalje?

P: Ništa dalje osim ako tehnički razlozi ne kažu drugačije. Sastanak povodom naftovoda za Petrinju održao bi se na Plesu 08.08.

M: Ni to ne dolazi u obzir.

P: Pod 2. sastanak će biti organizovan u petak (ne čuje se) 09.08. u Kninu da bi se odredili modaliteti i načini otvaranja i kontrolisanja pruge između Zagreba i Splita preko Knina.

M: Bože sačuvaj!

P: Treće, da se ide uključivanju političkog pitanja srpske krajine da će biti razgovori otpočeti na osnovama plana Z-4.

M: Ni to.

P: Prvi sastanak će se održati u Plesu 10.08., a drugi u Kninu 17.08.

M: Kao prvo zahtjevaj da sve te sastanke budu izvan krajine i van Hrvatske. Nek budu u Ženevi.

P: Dobro.

M. Da se slažemo da pregovori idu na ravnopravnoj osnovi.

P: ... i četvrto da se omogući normalan protok humanitarne pomoći Bihaću.

M: Dobro, to je u redu.

P: Četvrto, da se granični prelaz, znači izvrši kontrola prelaza u Bihaću sa strane međunarodnih snaga, to je u redu. Peto, da se ostvari potpuna

implementacija, znači provođenje sporazuma o radu mandata, o rasporedu snaga na granicama.

M: O međunarodno priznatim granicama?

P: Ne piše na međunarodno priznatim granicama ovdje nego tamo piše u rezoluciji 981, to je taj dio, i sedmo: da bi se utvrdili segmenti ovog političkog sporazuma odnosno konkretno utvrdili oko prekida vatre, da se u petak u subotu 05.08. sastanu pod pokroviteljstvom generala Žanvije vojni vrh Krajine i Hrvatske.

M: To može, ali na liniji.

P: E sad ovako, ono što mi razmišljamo ovdje sada mi normalno ne znamo kako je. To zavisi od situacije, mi razmišljamo što se tiče naftovoda da bi u jednom segmentu morali da prihvatimo taj dio.

M: Dobro.

P: Što se tiče željezničke pruge slažemo se da to tako bude da mi formulišemo svoj jedan zahtjev.

M: Ne, ne, kao prvo bezuslovno povlačenje snaga.

P: Pa normalno, samo da kažem, ovaj dio ko vi što ste rekli sad na kraju. Što se tiče naftovoda to možemo da rešavamo.

M: Da.

P: Drugo, da idemo na ovo što se tiče pruge da nećemo staviti ovako nego da ćemo moći ...ne u Kninu nego vani da se...

M: Ne može ni Pleso ni Knin!

P: Zatim pod tri što se tiče političkih pregovora, mi smatramo što se tiče političkih pregovori mogu da budu ali bez plana Z-4.

M: Bez plana, političke pregovore bez uslovljavanja.

P: Da, slažemo se da otpočne proces političkih razgovora.

M: Tako bez i ništa više.

P: Ovo oni su predložili datum 10.08.

M: Ne 10.08.

P: Mi se vežemo nakon povlačenja hrvatskih snaga.

M: Taj će se datum naknadno utvrditi nakon povlačenja, da se ispoštuje sporazum o prekidu vatre.

P: Mi da stavimo u toku osmog mjeseca?

M: Da, da.

P: To nam daje puno više vremena, dobro i ove druge stvari da ima od Bihaća to nema problema, drugo...

M: Da, da, jesi se ti javio radio Kninu?

P: Ne treba da pravimo, ne znam kako će završiti.

M: On očekuje da ćeš se ti javiti, slušaj iziću ja van, idem na tren, a ti drži ovamo kako smo se dogovorili dalje nema odstupanja ni slučajno da prihvatiš to oko pruge i to ću da..

P: ... razgovara.

M: E, e, dobro evo ali uslovljavati povlačenje snaga na liniju razdvajanja je da idemo demobilizaciju. Traži demobilizaciju snaga o jest na liniju razdvajanja, na ranije utvrđenu liniju razdvajanja.

P: (stalno viče) Da, da, da!

M: To traži i nakon toga mogu početi svi pregovori i političke bez uslovljavanja Z-4 i političke da tražiš tu da je to van Hrvatske i van krajine, opet traži da mjesto pregovora bude Ženava.

P: Dobro.

M: Za političke pregovore mjesto Ženeva.

P: U redu.

M: Nemoj da te pređu, jeli oni hoće da svedu ovo na vojničkom planu da ustrajemo, nemoj da tu trtariš, stojimo dobro. Mi smo sada u boljoj poziciji, sad su oni u situaciji.

P: Ovde su komentari De La Prela i ostalih da kao Jarensa...

M: ... E dobro, oni žele na vas preneti psihozu, mi samo što nismo gotovi, oni da mogu nešto napraviti, oni bi napravili. Oni gore pokušavaju i svagde trpe gubitke.

P: Dobro.

M: Situacija je dobra, nema nikakvih problema. Pazi, i tu vidi da kažeš kao ravnopravne snage, i tu vidi kad to, da se ne tretirate kao lokalne vlasti nego hrvatska i srpska, i srpska strana. Ako oni hrvatske – onda RSK, bude. A nikako da bre oni sada ucjenama da pristanemo na pregovore, bez ultimatum, idemo da tražimo da mirovnim putem rešavamo, sve da to bude naš. Nemoj da vam podmeću Stoltenberg i međunarodno priznate granice i mandat UNCRO, jel čim priznaš mandat UNCRO onda priznaš sve.

P: To je tačka 5.

M: Da, da.

P: Normalno, oni su raspoređeni tamo samo mi ne smijemo prihvatiti Z-4.

M: Ni čuti, ni čuti. Ni govora o Vensovom planu kako Z-4. ...političkim razgovorima koliko smo mi tako političkim pregovorima nakon 8. mjeseca, u stvari nakon, odma možemo čim se hrvatske snage povuku na liniju razdvajanja, znači da dođe do demobilizacije i smanje ratne tenzije možemo započeti odmah sa političkim pregovorima.

P: Dobro.

M: E to, a onda ćemo mi odlučiti ako se smanje govna, onda ćemo početi i da te ne ucjenjuju. Nikakav Pleso, i da ne bude unutrašnji problem nego Ženeva. E tako, dobro Ičo.²⁶

55. Ovaj dokaz će biti potkrijepljen i intervjuom kojeg je Prijić dao za radio Knin pet sati kasnije u 19:33, u kojem navodi da su mirovni pregovori u Ženevi završeni jer je «Hrvatska insistirala na mirnoj reintegraciji «Krajine» u državopravni poredak Hrvatske.»²⁷

(b) «Krajinski» Srbi su otišli zbog prethodno isplanirane evakuacije, a ne zbog granatiranje od strane HV-e

Zbog svoje odanosti ideologiji etničkog odvajanja i podjele, Martić ni pod kakvim uvjetima ne bi pristao na mirnu reintegraciju okupiranog područja. Umjesto toga, Martićev UZP 1993. je počeo pripreme za potpuno povlačenje srpskog «krajinskog» stanovništva iz Hrvatske. Zločinačka svrha povlačenja vlastitog stanovništva iz «Krajine» od strane Martićevog UZP-a Tužilaštvo je obrazložilo u predmetu *Milošević*.²⁸ Tužiteljstvo je tvrdilo da su Milošević i Martić evakuirali «krajinske» Srbe iz Hrvatske u sklopu sveobuhvatnog zločinačkog plana da nasele područja istočne Bosne, koja su nedugo prije toga etnički očišćena, kao i Kosovo.

57. Mnoštvo dokaza na suđenju će pokazati da su planovi za evakuaciju stanovništva iz «Krajine» postojali već 1993. godine.

58. Dokument označen s «vrlo povjerljivo»²⁹ sastavljen od strane vlasti «krajinskih» Srba otkriva plan za evakuaciju («Povjerljivi plan za evakuaciju»). U njemu se navode imena vozača koji su stalno dežurni, te pričuvnih vozača i onih koji će biti pozvani samo ukoliko bi evakuacija poprimila šire razmjere i ako se ukaže potreba da se mora žurno obaviti. Specificirana su i mjesta u gradu gdje će

²⁶ Uhvaćeni telefonski razgovor transkript (3. kolovoza 1995.)

²⁷ Transkript intervjua.

²⁸ Tužitelj protiv Miloševića, IT-02-54, transkript sa suđenja, str. 133-34.

²⁹ Autotransport Benkovac DOC.22/95 (26. siječnja 1993.)

vozila biti postavljena u slučaju evakuacije, te su navedeni kapaciteti vozila. Precizirano je i koliko kilometara autobusi mogu prijeći s količinom goriva koje im je stavljeno na raspolaganje.

59. U kolovozu 1994 u Kninu Republički štab civilne zaštite RSK (“Civilna zaštita”) izradio je sveobuhvatni dokument označen kao “državna tajna” koji je nazvan “Procjena ugroženosti i mogućnosti za zaštitu i spasavanje” (“Kninsko izvješće”).³⁰ U Kninskom izvješću navedeno je da će se izvršenju evakuacije stanovništva “Krajine” pristupiti tek “nakon odluke nadležnih organa”. U njemu se također navode tijela civilne zaštite koji će biti odgovorni za provođenje «brze i učinkovite» evakuacije. Predstavljen je hijerarhijski ustroj civilne zaštite koji će provoditi odluke vrhovništva. RSK:

- republički štab civilne zaštite [“Republički štab”]
- regionalni štabovi civilne zaštite [“Regionalni štab”]
- opštinski štabovi civilne zaštite [“Opštinski štab”]
- štabovi civilne zaštite djela teritorije opštine [“Štab civilne zaštite”]
- povjerenici civilne zaštite u većim stambenim zgradama, blokovima zgrada, ulicama, naseljenim mjestima i u preduzećima i drugim pravnim licima” [“Jedinice civilne zaštite”]

60. Do sredine srpnja 1995. vlasti krajinskih Srba već su dale smjernice za provođenje planova evakuacije. Naređuje se aktiviranje stalne radne obveze kao i mjere kojima se osigurava evakuacija “na vrijeme” i to u vidu premještanja populacije. Sugerirano je uspostavljanje kontinuirane kooperacije zajedno sa zapovjedima SVK te da bi se izvješća trebala dnevno podnositi, a po potrebi i češće.³¹

61. Kod izrade planova za evakuaciju vlasti “krajinskih” Srba su raspravljale o pitanju osiguranja goriva za vozila kojim će se prevoziti stanovništvo, kako u internim memorandumima, tako i na javnim sjednicama.³²

³⁰ *Knin* DOC (kolovoza 1994.)

³¹ DOC.03-21/2-95 (15. srpnja 1995.)

³² *Supra*, fn.29.DOC.01-1020-2/94 (26. ožujka 1994.)

62. Atmosferu općeg nezadovoljstva među stanovništvom «Krajine» poticale su izjave čelnih ljudi iz javnog života, uključujući političare i vjerske vođe.³³

63. Do konca srpnja 1995. vodstvo RSK procjenjuje lošom sigurnosnu situaciju na području «Krajine» koje kontrolira. Temeljem informacija koje dostavljaju izvještajna i vojna tijela, „Vrhovni savjet odbrane” i „Vlada” RSK, dva najviša tijela te paradržave, donose odluku o proglašenju ratnog stanja.

64. Odgovornost za pripremu evakuacije stanovništva pripadala je Civilnoj zaštiti RSK.

65. Dana 29.07.1995. republički štab civilne zaštite RSK naredio je svim jedinicama na terenu da pripreme cjelokupno stanovništvo da napusti područje čim naredenje stigne. Ovo je trebalo biti provedeno u suradnji s drugim civilnim i vojnim strukturama RSK u skladu s postojećim planovima za evakuaciju. Dokazi pokazuju da su naredbe komunicirane od vrha prema dolje, sve do jedinica na terenu. Također je očito iz povratnih izvješća štaba civilne zaštite i jedinica civilne zaštite na terenu da je stanovništvo „Krajine” bilo spremno za odlazak prije početka operacije Oluja. Brojni „krajinski” Srbi su na vlastitu inicijativu odlučili napustiti svoje domove, prestrašeni „evakuacijskim” aktivnostima civilnih i vojnih vlasti RSK.

66. Osim evakuacije stanovništva, vodstvo RSK posebnu je pozornost posvetilo uklanjanju važnih dokumenata, te drugih kulturnih i materijalnih dobara, koje su provodili “sekretarijati” civilne zaštite.

67. Dana 29.07.1995. u Kninu je održana sjednica “Vlade” RSK („Kninski sastanak”). Zapisnik³⁴ s Kninskog sastanka ukazuje na to da su prisutni bili upoznati s odlukom „Vrhovnog savjeta obrane” RSK o proglašenju ratnog stanja u Hrvatskoj te da su odmah potom donijeli odluku prema kojoj „Ministarstvo odbrane” mora posebnim uputama aktivirati ratne planove i ratne sistematizacije u svim ostalim «ministarstvima i vladinim institucijama», uključujući i evakuacijske planove. Da je vodstvo RSK ozbiljno razmišljalo o evakuaciji svjedoče odluke donesene na istoj sjednici: donesena je odluka o posebnom „deponiranju

³³ «IKA»,II (29. lipnja 1995.), str. 4 «Teške optužbe kninskog biskupa», Glas Koncila, XXXV, (2. srpnja 1995.) 27, str.3

³⁴ «Zapisnik s 2. sjednice Vlade RSK»

gotovinskih dinarskih i deviznih sredstava”, te odluka o „hitnom osposobljavanju putnih pravaca preko Doljana i Tiškovca”.

68. Doljani i Tiškovac su planinska mjesta na granici RH i BiH (tada pod nadzorom RSK i VRS pod vodstvom Ratka Mladića) kroz koja su u to vrijeme prolazile prometne komunikacije prema Republici Srpskoj (BiH). Osposobljavanjem tih prometnih komunikacija stanovništvo bi se iz RSK moglo brzo prebaciti u Republiku Srpsku (BIH), a potom dalje u SRJ radi unaprjeđivanja projekta „Velike Srbije”.

69. Dana 29. srpnja 1995. [REVIDIRANO] izdalo je povjerljivu naredbu³⁵ („Prva [REVIDIRANO] naredba”) o aktiviranju svih „Regionalnih štabova civilne zaštite” na zadacima „sklanjanja, evakuacije i zbrinjavanja” stanovništva. „Regionalni štabovi” bili su dužni preko „opštinskih štabova” u stanje pripravnosti staviti sve članove civilne zaštite i „ažurirati planove sklanjanja, evakuacije i zbrinjavanja, sa stavljanjem u pripravnost nosioca izvršenja određenih zadataka.” Prvom [REVIDIRANO] naredbom je određeno da izvršenje zadataka treba vršiti u suradnji s SVK uz „redovno dnevno izvještavanje ovog Štaba.”³⁶

70. Tu Prvu [REVIDIRANO] naredbu su Regionalni štabovi” odmah prosljedili “Opštinskim štabovima” gdje je ponovno naglašeno aktiviranje svih članova “po mjerama sklanjanja, evakuacije i zbrinjavanja” stanovništva. “ažuriranje postojećih planova po navedenim mjerama” i “utvrđivanje mogućnosti poduzeća radi njihovog uključivanja u provođenju mjera zaštite, spašavanja, premještanja i evakuacije stanovništva.”³⁷

71. Prvu [REVIDIRANO] naredbu potom izvršavaju pripadnici civilne zaštite na terenu. Iz izvješća „načelnika Opštinskog štaba” u Drnišu od 31.07.1995. godine vidljivo je da su jedinice civilne zaštite upoznate s mjerama. Napose, „posebno težište je stavljeno na sklanjanje i pripremne radnje vezane za evakuaciju”, te je „uvedeno stalno dežurstvo članova štaba, zajedno s djelatnicima Ministarstva

³⁵ DOC.01-78/95(29. srpnja 1995.)

³⁶ DOC.01-82/95(2. kolovoza 1995.)

³⁷ DOC.03-179/1-95(30. srpnja 1995.)

odbrane.” Izvršena je provjera ispravnosti vozila namijenjenih za evakuaciju, kao i pogonskog goriva za ta vozila koje je podijeljeno još u studenom 1994.³⁸

72. Obzirom na Povjerljivi plan za evakuaciju, Kninsko izvješće, Kninski sastanak i Prvu [REVIDIRANO] naredbu sve je bilo spremno za evakuaciju «krajinskih» Srba u skladu s Martićevim UZP-om. Jedini preostali zadatak bilo je izdavanje konačne naredbe za evakuaciju od strane najviših čelnika «krajinskih» Srba.

73. Tošo Paić donio je dana 31.07.1995. naredbu (“Naredba Paić”) upućenu svim nižim jedinicama u kojoj naređuje da se za brzu evakuaciju pripremi arhiv i tekuća dokumentacija najvažnijih i najpovjerljivijih poslova iz područja upravnih poslova. Ta dokumentacija obuhvaćala je personalne evidencije, evidencije finansijskih poslova, operativnih poslova, poslova obrambene pripreme, poslova dežurne službe i milicije te ostalih “specijalnih poslova”. Važnost što brže evakuacije tih dokumenata za vlasti RSK vidi se iz posebno naglašenog upozorenja iz Naredbe Paić prema kojoj svaki “sekretar unutrašnjih poslova” osobno odgovara za “izvršenje navedenog zadatka.”³⁹

74. Dana 2. kolovoza 1995. godine [REVIDIRANO] donio je još jednu strogo povjerljivu naredbu⁴⁰ («Druga [REVIDIRANO] naredba») upućenu svim «Regionalnim štabovima u kojoj se nalaže «Opštinskim štabovima, organima i organizacijama, organima opštinskih uprava, preduzećima i drugim pravnim licima» da trenutno započnu s pripremama za evakuaciju «materijalnih dobara, arhiva, matičnih knjiga, evidencija i materijala povjerljive naravi, pokretnih kulturnih dobara, novčanih sredstava, vrednosnih popisa i odgovarajuće dokumentacije.»

75. Ta Druga [REVIDIRANO] naredba bila je upućena i nižim jedinicama civilne zaštite, a u njoj se isticalo se da prednost pred evakuacijom materijalnih dobara ima evakuacija stanovništva «ukoliko ista bude pravovremeno naređena».

³⁸ DOC.01-10/95(31. srpnja 1995.)

³⁹ DOC.08/1-1-6314/95(31. srpnja 1995.)

⁴⁰ DOC.01-83/95(2. kolovoza 1995.)

76. Činjenica da su vlasti “RSK” provodile pripreme za evakuaciju cjelokupnog srpskog stanovništva “Krajine” izazvalo je paniku među stanovništvom. Širenje hysterije i straha te “curenje” informacija vezanih za planove evakuacije utjecala je na to da civilno stanovništvo počne samoinicijativno napuštati svoje domove.

77. Prema izjavama svjedoka, već nekoliko dana prije 4. kolovoza 1995. godine, tj. prije početka VRA «Oluja» stanovništvo je u mjestima pod kontrolom vlasti RSK počelo napuštati svoje domove.⁴¹

78. Odlomci privatnog telefonskog razgovora od 1. kolovoza 1995. godine otkrivaju da je cjelokupno civilno stanovništvo napustilo mjesto Strmica 10 km sjeverno od Knina.⁴²

79. U odlomcima privatnog telefonskog razgovora neidentificirane ženske osobe iz Plaškog od 3. kolovoza 1995. godine, navodi se: «Mi se pakujemo, pa polako krećemo dok još ima vremena.»⁴³

80. Daljnji dokazi će pokazati da je civilno stanovništvo «Krajine» odlazilo u RS BiH i SRJ.

(c) Srpska politika od 1991. do 1999. – u Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu – bila je evakuirati vlastito stanovništvo

81. Prvog dana VRA «Oluja» 4. kolovoza 1995. u 17 sati, vrh RSK okupljen u «Vrhovnom savjetu odbrane» predvođen «predsjednikom» Milanom Martićem donosi odluku o provođenju evakuacije stanovništva «Krajine» («Martićeva naredba za evakuaciju»). Martićeva naredba za evakuaciju nalaže vlastima RSK «da se zbog preventivnih i bezbjednosnih razloga organizuje evakuacija civilnog stanovništva Sjeverne Dalmacije i južnog dijela Like».⁴⁴ Ova naredba se odnosila na gradove Knin, Benkovac, Obrovac, Drniš i Gračac i to prema «pripremljenim planovima».⁴⁵

⁴¹ Uhvaćeni transkript telefonskog razgovora

⁴² Transkript (1. kolovoza 1995., 19:40)

⁴³ Transkript (3. kolovoza 1995., 20:00)

⁴⁴ Sekulić, *Knin je pao u Beogradu*, (Njemačka: 2000), str. 179

⁴⁵ *Ibid.* Florence Hartmann, *Milošević, dijagonala lauffera*, (DanGrafBeograd:2001)

82. Martićeva naredba za evakuaciju se odnosila samo na područja sjeverne Dalmacije i južne Like pod nadzorom pobunjenih «krajinskih» Srba. Međutim, stanovništvo organizirano odlazi i s područja ostalog dijela Like, Korduna i Banovine pod kontrolom vlasti RSK.

83. Prije donošenja Martićeve naredbe za evakuaciju telefonski razgovor između Milana Babića i generala Mile Mrkšića (u prisutnosti treće neidentificirane osobe) otkriva sljedeće:

Neidentificirana osoba: Milane, od Vrhovnog savjeta odbrane samo smo ja i general tu, pa razmišljamo da ženu i djecu izvlačimo.

Milan Babić: Nema druge. Ja sam razgovarao sa GALBRAITHOM (veleposlanik SAD u RH) prije sat vremena. Po njegovim riječima ja ne mislim da će oni stati. Preduzimajte sve radnje po planu.

Neidentificirana osoba: «Znači da izvlačimo to, je li?»

Milan Babić: Jeste.

Neidentificirana osoba: «Dobro, idemo onda gore, po dogovoru.»⁴⁶

84. Martićeva naredba za evakuaciju vojnim lancem zapovijedanja prenosi se postrojbama SVK na terenu koje onda uz podršku civilnih vlasti organiziraju odlazak stanovništva. Međutim, odmah po odlasku civila, povlače se i vojne postrojbe SVK.⁴⁷

85. Neposredno nakon donošenja Martićeve naredbe za evakuaciju, u 20:00 sati održava se sastanak vojnog vodstva SVK u «Operativnom centru Glavnog štaba» pod predsjedanjem generala Mrkšića. General Mrkšić časnicima «7. dalmatinskog korpusa» SVK priopćava odluku o evakuaciji civilnog stanovništva i raspoređuje radne zadatke radi provedbe tog cilja. Prema svjedočanstvu Milisava Sekulića «ne govori se o evakuaciji stanovništva samo iz opština Severne Dalmacije i južne Like. Svi prisutni shvatili su da se odluka odnosi na celu teritoriju zapadnog dela RSK.»⁴⁸

⁴⁶ Transkript(4. kolovoza 1995., 16:30 ili 16:43)

⁴⁷ Supra, fn.43, str.197

⁴⁸ Ibid., st.180. Autor koristi naziv «zapadni delovi RSK» jer je taj entitet također obuhvaćao i istočni dio, privremeno okupirana područja istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, gdje su crte razgraničenja ostale nepromijenjene za vrijeme operacije Oluja.

86. Dana 4. kolovoza 1995. godine cjelokupno stanovništvo Knina organizirano je napustilo svoje domove s početkom u 20:00 sati, na način kako su to organizirali RSK i *Martićev* UZP. O tome svjedoče izjave generala Mrkšića, koji se sa svojim suradnicima nalazi u Kninu, u telefonskom razgovoru u 21:58:

Mile Mrkšić: «Pa gotovo ti je ovde, prazni se Knin, iseljavanje organizovano.

Mile Mrkšić: «Knin je prazan, ali branit ćemo Knin, sutra i prekosutra, svim potrebnim sredstvima.»⁴⁹

87. Sve raspoložive informacije su sugerirale da će general Mrkšić zaista braniti Knin 5. i 6. kolovoza 1995., kao što je gore naveo. Štoviše, u razgovoru za Radio Beograd 4. kolovoza 1995. u 21:30 general Mrkšić je obećao da «ako VRS [vojska bosanskih Srba pod zapovjedništvom Mladića] uspije staviti pod pritisak snage [HV-e] koje napadaju iz smjera Grahovo-Knin, stabilizirat ćemo crte i započeti protunapad».

88. Dok se pripremao za vojne operacije 5. kolovoza 1995., general Gotovina je osnovano pretpostavljao da će general Mrkšić braniti Knin te da će udružene snage VRS-RSK početi protunapad.

89. Prema izjavama svjedoka u Krajini, početkom VRA «Oluja» pripadnici lokalnih civilnih i vojnih struktura RSK išli su po kućama i obavještavali stanovništvo da je u tijeku evakuacija i pozivali ih da napuste svoje domove. Te obavijesti su ponegdje postajale naredbe koje su upućivali naoružani pripadnici SVK ili naoružani civili, a poznati su slučajevi kada su naoružane osobe nasilno tjerale stanovništvo iz svojih domova prisiljavajući ih na odlazak. Svjedoci navode da su pojedinci širili paniku među mještanima.

90. Florence Hartmann, bivša glasnogovornica Ureda tužitelja, koja je za vrijeme VRA Oluja bila novinarka na tom području, svjedočit će:

«Svaki izbeglica mogao je potvrditi da je stanovništvo bežalo na poziv svog rukovodstva. Svaki vojnik mogao je svedočiti o namernom povlačenju srpskih vojnika, o nepristizanju noćnih smena na frontove sa kojih su

⁴⁹ Transkript(4. kolovoza 1995., 21:58)

dezertirali oficiri, o organizovanom povlačenju teškog naoružanja. Ukratko, o svesno planiranom napuštanju Krajine.»⁵⁰

91. Uzroci egzodusa Srba iz Krajine nisu bili niti granatiranje niti „psihološki rat” od strane Hrvatske Vlade niti HV-a. Glavnina dokaza utvrditi će kako su sudionici *Martićevog* UZP-a namjerno planirali i izvršili masovni egzodus iz “Krajine” kao posljedicu njihove neumoljive propagande tijekom petogodišnjeg razdoblja u kojem su uvjerali vlastito stanovništvo u nemogućnost suživota u višestranačkoj i multietničkoj državi Hrvatskoj.

92. Štoviše, politika *Martićevog* UZP-a bila je da se povuče srpsko stanovništvo s teritorija koja ne bi ostala “čisto srpska”. Dokazat ćemo kako masovna evakuacija srpskih civila nije bila “spontana posljedica” djelovanja HV-a već *modus operandi* srpskog UZP-a u razdoblju od 1991.-1999.

93. Svakako, nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma, pripadnici mirovnih snaga NATO-a ušli su u BIH u siječnju 1996. Daytonski sporazum pozivao je na unifikaciju Sarajeva, uključujući predgrađa Ilidže i Grbavice koja su bila pod srpskom kontrolom. U ožujku 1996. srpsko vodstvo naredilo je Srbima u Sarajevu da zapale svoje stanove i napuste grad.⁵¹ Srpske vlasti su čak emitirale uputstva o tome kako podmetnuti požar. Srpski ekstremisti harali su ulicama prijeteći sarajevskim Srbima da će, ukoliko ne unište svoje domove i napuste grad, biti strogo kažnjeni, pa možda čak i ubijeni.⁵² Tjedan dana prije ponovnog ujedinjenja Sarajeva, val Srba zakrčio je ulice koje su vodile izvan Sarajeva, uglavnom iznoseći namještaj, kupaonske uređaje, čak i vrata. „Ne smijemo dozvoliti da ijedan Srbin ostane unutar teritorija koji će potpasti pod muslimansko-hrvatskom kontrolom” rekao je Gojko Kličević, vođa Ureda za preseljenje bosanskih Srba.⁵³ UNHCR navodi da je od 70.000 Srba koji su živjeli u Sarajevu, početkom ožujka 1996. ostalo svega 10.000 nakon egzodusa kojeg su naredile srpske vlasti.⁵⁴

94. 1999.godine, istu je strategiju proveo Miloševićev UZP na Kosovu. Nakon razmještanja NATO-a na Kosovu 12.06.1999., više od 164.000 Srba je povučeno s

⁵⁰ Supra, fn.45

⁵¹ Holbrooke, *Završiti rat*, str.335

⁵² *Ibid.*, str. 336

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ *Ibid.*

Kosova od strane srpskog vodstva u prisutnosti NATO snaga.⁵⁵ S ovakvom je taktikom srpskog vodstva do 1999. bila dobro poznata međunarodna zajednica. Stoga na novinskoj konferenciji MOD SAD-a dana 07.06.1999., raspravljajući o nadolazećem razmještanju NATO snaga na Kosovu, glasnogovornik Pentagona Ken Bacon prognozirao je masovni odlazak Srba s Kosova:

Pitanje: Brine li Vas da će se NATO naći usred unakrsne vatre uslijed sukoba kosovskih Albanaca ili KLA koji su zadržali svoje lako naoružanje sa preostalim paravojskom?

g. Bacon: Uvijek nas moraju zabrinjavati moguće prijetnje snagama NATO-a. Činjenica je da ne mislim da će Kosovo biti vrlo sretno mjesto za Srbe kada uđe NATO te ne mislim da će Srbi tamo htjeti ostati. Mislim da će se htjeti vratiti u Srbiju. Ne očekujem da će se to dogoditi. Očekujem da će se ljudi htjeti vratiti kući i ponovno izgraditi svoje živote te da će svoju energiju tome posvetiti.

Pitanje: Uključuje li to i srpsku manjinu? Rekli ste da Kosovo neće biti sretno mjesto za Srbe, što je sa...

g. Bacon: Srpskoj manjini će se omogućiti ostanak ukoliko ono to želi. Već dobivamo izvješća i sugestije o tome kako većina Srba želi otići. Ne znamo kolika je srpska manjina tamo. Vjerojatno broji oko 100.000 ili više ljudi. Međutim, naša su predviđanja da će se mnogo Srba vratiti u Srbiju uslijed vala povratka kosovskih Albanaca.

Pitanje: Zvuči kao da nagovarate Srbe koje trenutno žive na Kosovu da odu.

g. Bacon: Uopće ih ne nagovaram, samo iznosim činjenice koje očekujem na terenu.⁵⁶

95. Dokazi će na suđenju također pokazati da su Srbi bježali čak i sa područja koja su mirno reintegrirana u državnopravni poredak Hrvatske. Tijekom UN-ovog dvogodišnjeg upravljanja istočnom Slavonijom od 1996. do 1998., više od 60.000 Srba jednostavno je otišlo samoinicijativno, jer nisu htjeli živjeti u višestranačkoj i multietničkoj Hrvatskoj.

⁵⁵ Human Rights Watch, kolovoz 1999., svezak 11, br. 10, str.7

⁵⁶ Transkript (7. lipnja 1999.)

96. Mnoštvo dokaza u predmetu biti će iznijeti u prilog Obrane. Evakuacija „krajinskih” Srba bila je posljedica namjerne, planirane politike Milošević/Martić UZP-a. Dokazi će pobijati svaku suprotnu tvrdnju Tužiteljstva.

(d) Nije bilo namjernog sprječavanja povratka

97. Obrana pobija tvrdnje iz stavka 46 i 47 Podneska Tužiteljstva.

98. «Prepreke za povratak» su u prvom redu stvorene činjenicom da su «krajinski» Srbi bili žrtve Martićevog UZP-a. Tužiteljstvo tvrdi da je srpskim civilima bio «onemogućen ulazak» na granicama kada su se pokušavali vratiti u Hrvatsku. No ono što Tužiteljstvo pri tom propušta naglasiti jest da ti Srbi nikada nisu tražili hrvatsko državljanstvo kao rezultat njihovog statusa građana «RSK», te da stoga nisu imali odgovarajuće isprave za prelazak međunarodne granice. To je bilo upravno pitanje koje je izravno pokrenula politika RSK. Kada su Srbi otišli u hrvatske diplomatske službe u SRJ i tamo dobili državljanstvo i putovnice, imali su dozvolu ponovnog ulaska u Hrvatsku.

99. Dokazi će pokazati da se tijekom 1996. 13.173 Srba vratilo u Hrvatsku iz Srbije; 19.328 do 1997.; 27.664 do 1998.; 34.096 do 1999.; 51.436 do 2000.; 60.977 do 2001.; 69.427 do 2002.; i 75.295 do 2003. Ukupan broj Srba koji su se vratili iz Srbije, Bosne i drugih dijelova Hrvatske do 2003. iznosio je 105.805. Obrana tvrdi da će time dokazati kako nisu poduzimane mjere za stvaranje «nove demografske slike.»

V. NAVODNA KAZNENA ODGOVORNOST ANTE GOTOVINE

100. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 37-45 i 48-71 Podneska Tužiteljstva.

101. U svako doba obuhvaćeno ovom Optužnicom operativni zapovjedni centar generala Gotovine se nalazio u Bosni. Od srpnja 1995. do listopada 1995. operativni stožeri generala Gotovine su bili smješteni u bosanskim gradovima Rujani, Sajkovići, Vrba i Šipovo – a ne u Kninu, kako sugerira Tužiteljstvo.

102. Prije, za vrijeme i nakon VRA Oluja general Gotovina je poduzeo sve razumne korake koje se traže od operativnog zapovjednika sukladno zakonima ratovanja i međunarodnom humanitarnom pravu.

103. Po završetku VRA Oluja general Gotovina se opravdano pouzdao u druge organe hrvatske Vlade, koji su bili odgovorni za održavanje zakona i reda na novooslobođenim područjima Hrvatske. General Gotovina se također opravdano pouzdao u relevantne zakone i postupke provođenja zakona, uključujući i *Ustav Republike Hrvatske*.

104. Dana 4. kolovoza 1995. hrvatska Vlada je donijela odluku da snage civilne policije («MUP») preuzimaju odgovornost za provedbu zakona i reda odmah po oslobođenju gradova od strane HV-e.

105. Dana 7. kolovoza 1995. general Gotovina je prestao biti operativni zapovjednik za Knin. To je bilo u skladu s međunarodnim normama i standardima. Budući je Hrvatska reintegrirala vlastiti teritorij, nije bilo razloga za uspostavljanje vojne vlasti.

106. Istoga dana, 7. kolovoza 1995., hrvatska Vlada je obaviještena da je MUP preuzeo odgovornost za održavanje zakona i reda na čitavom oslobođenom području. Ministarstvo pravosuđa također je objavilo da funkcionira i djeluje na oslobođenim područjima. Iz tog razloga vojska više nije imala nikakvu odgovornost za održavanje zakona i reda. To se nalazilo u odgovornosti civilne vlade.

107. Dokazi će pokazati da je MUP bio ovlašten i odgovoran uhititi svaku osobu uhvaćenu u počinjenju kaznenog djela. Time su bili obuhvaćeni i vojnici HV-a. Ako bi koji vojnik HV-a bio zatečen kako pljačka ili pali («Pljačkaš»), civilna policija je bila dužna legitimirati i pritvoriti tu osobu. Ako bi se utvrdilo da je Pljačkaš aktivna vojna osoba u HV-u, policija je mogla pritvoriti istu, ali je bila dužna pozvati Vojnu policiju radi daljnjeg postupanja. Nadalje, ako bi identitet Pljačkaša bio nepoznat (čak i ako bi se općenito znalo da Pljačkaš pripada vojnoj jedinici), istraga zločina je bila u isključivoj nadležnosti MUP-a. Prema hrvatskom zakonu, kada MUP utvrdi ime Pljačkaša i potvrdi da se radi o aktivnoj vojnoj osobi HV-a, Vojna policija preuzima nadležnost za daljnje postupanje.

108. Obrana tvrdi da su civilne vlasti funkcionirale uredno i u skladu s hrvatskim zakonom, a isto tvrdi i za vojsku.

109. Dokazi će pokazati da je značajna količina ratnoga plijena vraćena od strane HV-a sukladno međunarodnom zakonu, te da su tisuće tih predmeta uredno zavedene i popisane.

110. Što se tiče pljačkanja, dokazi će pokazati da je general Gotovina izdavao striktno pisane i usmene naredbe za sprječavanje i kažnjavanje takvih nezakonitih radnji.

111. U svojem podnesku Tužiteljstvo navodi tvrdnje protiv generala Gotovina koje se zasnivaju na bitnom pogrešnom tumačenju hrvatskog zakona, kao i na pretjerano iskrivljenom prikazivanju činjenica. Obrana posebice osporava tvrdnje navedene u stavcima 46-49 Podneska Tužiteljstva.

112. General Gotovina nije imao pravnu mogućnost zapovijedati vojnom policijom kod izvršavanja njezinih policijskih funkcija – vojna policija je bila pod isključivim zapovjedništvom Vojne policijske uprave, a to jasno proizlazi iz neosporive dokazne dokumentacije.

113. Tužiteljstvo je očito zbunjeno činjenicom da su određene borbene postrojbe Vojne policije bile privremeno podređene zapovjednicima zbornih područja za vrijeme trajanja borbenih operacija. Međutim, regularne postrojbe VP, uključujući kriminalistički odjel VP, nikada nisu bile podređene zapovjednicima zbornih područja. One su bile pod isključivim zapovjedništvom Vojne policijske uprave.

114. Tužiteljstvo priznaje da je «Gotovina izdao niz zapovijedi između 4. kolovoza 1995. i 18. kolovoza 1995. da kriminalne aktivnosti moraju prestati te da se moraju poduzeti disciplinske mjere.»⁵⁷ Međutim u stavku 53. Tužiteljstvo traži da Raspravno vijeće donese «zaključak da su sporne radnje izvršene po zapovijedi» Gotovine, jer su kaznena djela počinjena u velikim razmjerima. Stav Tužiteljstva je neosnovan. Ne postoji presedan na temelju kojega bi Raspravno vijeće donijelo takav zaključak s obzirom na količinu dokaza koji potvrđuju da je Gotovina izdavao zapovijedi za zaustavljanje kaznenih radnji i poduzimanje disciplinskih mjera.

⁵⁷ St. ¶62.

115. Neistinite su tvrdnje da je «Gotovina primao opsežne informacije od predstavnika međunarodnih organizacija koje su nadzirale situaciju.» Dokazi će pokazati upravo suprotno. Svakome je jasno da je general Gotovina bio operativni zapovjednik u Bosni i da se nije bavio pitanjima zakona i reda u Hrvatskoj. Iz tog razloga, niti jedna međunarodne organizacija nije tražila sastanak s generalom Gotovinom nakon operacije Oluja da bi ga savjetovali u svezi sa zločinima. Niti jedna međunarodne organizacija nije slala pisma generalu Gotovini tražeći od njega da intervenira. General Gotovina je imao dva sastanka s pripadnicima međunarodnih organizacija, ali u rujnu, kada su te međunarodne organizacije tražile sastanke iz protokolarnih razloga, tj. da bi zapovjedniku zbornog područja predstavili novog voditelja misije za to područje. Činjenica da međunarodne organizacije nisu kontaktirale generala Gotovinu u kolovozu 1995. i tražile pomoć dokazuje da nitko nije smatrao generala Gotovinu odgovornim za osiguravanje zakona i reda u Hrvatskoj po završetku VRA Oluja.

116. Obrana snažno osporava tvrdnje iz stavka 68 Podneska Tužiteljstva, u kojem se navodi da «su «podređenim osobama koje su identificirane kao počinitelji k.d. dodijeljene pohvale i odlikovanja .»⁵⁸ Ova izjava je kategorički neistinita, a još je nečuvenija činjenica da dokument, kojeg Tužiteljstvo citira u potporu svoje tvrdnje, uopće ne spominje da su podređene osobe za kaznena djela dobivale odlikovanja.

117. Niti jedna hrvatska institucija u Hrvatskoj zadužena za održavanje zakona i reda nije tražila pomoć generala Gotovine. U tom smislu, general Gotovina nije bio obaviješten da MUP, VP ili civilni ili vojni tužitelji imaju poteškoće u obavljanju svojih dužnosti, niti je traženo da general Gotovina odvrati pozornost od svojih zadataka u Bosni i da se vrati u Hrvatsku. Dapače, dokazi će pokazati da je 15. kolovoza 1995. general Laušić izvijestio kako VP uredno funkcionira te da nema većih poteškoća u obavljanju svojih dužnosti u pogledu policijskih radnji i kriminalističke istrage.

118. U vrijeme kada je general Gotovina bio upućen u to da među njegovim postrojbama ima problema u svezi sa stegom i kaznenim djelima, izdao je striktne i energične zapovijedi za prestanak i sprječavanje takvog ponašanja te da

⁵⁸ St. 68

odgovarajuća tijela poduzmu radnje. U video-zapisu s takvog jednog sastanka sa svojim zapovjednicima od 6. kolovoza 1995. Raspravno vijeće će vidjeti da je general Gotovina najenergičnije osudio kazneno postupanje vojnika te je zahtijevao da VP trenutno poduzme mjere u svojstvu «branitelja Propisnika o vojnom postupanju». Dokazi će pokazati da je general Gotovina išao do te mjere da je izdao zapovijed da se «svako kažnjivo postupanje vojnika HV-a snimi na video-zapis u svrhu budućeg kaznenog gonjenja.»

119. Stav Tužiteljstva – poduzimanje trenutnih disciplinskih mjera ili kazni protiv osumnjičenih podređenih osoba radi sprječavanja daljnjih zločina – zasniva se na pogrešnom tumačenju hrvatskog vojnog prava. Zapovjednik HV-a smije provesti disciplinske mjere samo prema poznatom prijestupniku Propisnika o vojnoj stezi. Međutim, u okolnostima u kojima se neki pripadnik HV-a sumnjiči da je počinio kazneno djelo, čiji identitet nije točno utvrđen, prema hrvatskom pravu vojna policija ili vojno tužiteljstvo, koji nisu u zapovjednoj liniji generala Gotovine, imaju isključivu nadležnost pokrenuti izviđaj.

120. Štoviše, ako vojna policija utvrdi identitet počinitelja kaznenog djela, VP je odgovorna i ovlaštena zatražiti kaznene sankcije od Vojnog suda i disciplinske kazne od Vojnostegovnog suda, bez prethodnog savjetovanja sa zapovjednikom Zbornog područja (Gotovinom). Stoga bi general Gotovina prekršio svoju obvezu provođenja disciplinskih mjera za kazneno djelo samo u okolnostima u kojima je generalu Gotovini osobno bio poznat identitet počinitelja kaznenog djela, a kada bi identitet bio nepoznat Vojnoj policiji. U tim okolnostima zapovjednik Zbornog područja bi mogao izreći trenutnu disciplinsku kaznu, a potom slučaj usmjeriti na vojnu policiju. Tužiteljstvo međutim nije podastrlo niti jedan slučaj kada je general Gotovina imao takvo podrobno saznanje, a propustio je poduzeti odgovarajuće radnje.

121. General Gotovina je u dobroj vjeri vjerovao da su institucije RH ponovno uspostavile red i disciplinu na oslobođenim područjima RH te da su se primjenjivale zapovjedi za disciplinu. Obaviješten je o tome da su vojna i civilna policija poduzimale efektivne mjere da se provode zakoni RH. Prema statistikama civilne i vojne policije za mjeseci kolovoz i rujan 1995., vojna policija podnijela je 485 stegovnih prijava protiv pripadnika HV-a kao i 211 kaznenih prijava. MUP je

podnio 123 prekršajnih prijava protiv pripadnika HV-a. U odnosu na dodatnih 1100 evidentiranih slučajeva paleži, MUP je podnio 1069 kaznenih prijava te 844 kaznenih prijava za krađu, sve protiv civilnih počinitelja. MUP i VP su zajednički podnijeli 20 kaznenih prijava protiv pripadnika HV-a za palež.

122. Iako su vojne operacije u Hrvatskoj završile 7. kolovoza 1995., rat u bivšoj Jugoslaviji još nije bio gotov. Bojišnica je jednostavno premještena u susjednu Bosnu. Po zauzimanju Knina, Ratko Mladić je počeo organizirati vojne operacije protiv snaga generala Gotovine koje su ostale u Bosni.⁵⁹

123. General Gotovina je odmah bio obaviješten da Mladić priprema protunapad na hrvatske snage u Bosni. Dokazi će pokazati da je 12. kolovoza 1995. Mladić pokrenuo protunapad na snage HV-e u Bosni, pri čemu je 27 vojnika HV-e ubijeno, a na desetke njih ranjeno.

124. Primarna odgovornost generala Gotovine kao zapovjednika HV-e i HVO-e bila je poraziti Mladićeve snage bosanskih Srba i time osloboditi zapadnu Bosnu. General Gotovina je bio obaviješten da će voditi vojne operacije u Bosni uz potporu vlade Sjedinjenih država.

125. Tužiteljstvo sada priznaje da je general Gotovina zajedno sa svojim snagama i stožerom u svako doba, na koje se Spojena optužnica odnosi, bio fizički raspoređen u Bosni, provodeći vojne operacije. Tužiteljstvo nadalje priznaje da su te vojne operacije uključivale obranu prvih crta bojišnice u Bosni u kolovozu 1995., operaciju Maestral u rujnu 1995. i operaciju Južni potez u listopadu 1995.⁶⁰

126. Dokazi koji će na suđenju biti predloženi pokazat će da je general Gotovina bio zapovjednik HV-e i HVO-a sa zapovjedništvom u Bosni tijekom relevantnog perioda ove Optužnice. Dok je oslobađao Bosnu, general Gotovine poduzeo je sve potrebne i razumne mjere da osigura da njegovi podređeni postupaju u skladu s međunarodnim pravom. Tužiteljstvo priznaje da je ponavljano izdavao zapovjedi za poštivanje stege i zaustavljanje kaznenih djela. Nakon izdavanja takvih zapovijedi, dobivao je informacije da se stvari popravljaju, te je imao pravo pouzdati se u te informacije osobito kada je bio fizički u drugoj državi zauzet

⁵⁹ Transkript, (6.kolovoza 1995., 09:38)

⁶⁰ St. 107

vođenjem vojnih operacija kako bi porazio snage bosanskih Srba Ratka Mladića. Ukratko, Ante Gotovina je poduzeo potrebne i razumne mjere koje bi poduzeo bilo koji vojni zapovjednik koji se bori u ratu u drugoj državi.

VI. ELEMENTI KOJE TUŽITELJSTVO MORA DOKAZATI

127. Obrana je u nekoliko podnesaka u skladu s Pravilom 72 i Pravilom 73⁶¹ Tužiteljstvu već naznačila područja na kojima se ne slaže s analizom mjerodavnog prava od strane Tužiteljstva. Radi sažetosti Obrana će uputiti na navedene podneske tamo gdje je prikladno, te odgovoriti konkretno na određene aspekte iz «Točaka optužnice» Podneska Tužiteljstva.

128. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 105 do 112 i stavaka 127 do 132 Podneska Tužiteljstva.

129. Tužiteljstvo (a) ne uspijeva udovoljiti elementima iz članka 5 i 3 Statuta kao što se tereti u Optužnici, i (b) ne uspijeva utvrditi kaznenu odgovornost generala Gotovina prema člancima 7(1) i 7(3).

1. Opći zahtjevi iz članka 5. i članka 3.

(a) Nije bilo nezakonitog napada usmjerenog na civilno stanovništvo

130. S obzirom na opće zahtjeve za zločine protiv čovječnosti navedene u Točkama 1, 2, 3, 5 i 8 Optužnice, Tužiteljstvo ne uspijeva utvrditi da su radnje generala Gotovine bile dio nezakonitog napada usmjerenog prvenstveno na civilno stanovništvo, ili da je imao saznanja da su njegove radnje bile dio nezakonitog napada, sukladno minimalnim zahtjevima članka 5. Premještanje srpskog stanovništva velikih razmjera nije bilo niti svrha niti ishod operacije Oluja.

131. Ukoliko su zločini protiv čovječnosti počinjeni za vrijeme oružanog sukoba, zakoni ratovanja su referentni za Raspravno vijeće kod procjene legalnosti.⁶² Utvrditi je li koji napad bio nezakonit ključno je za utvrđivanje jesu li ispunjeni opći zahtjevi iz članka 5.⁶³ Vojna operacija provedena u skladu sa zakonima ratovanja ne može biti osnovom za zaključak da je «napad bio usmjeren na civilno stanovništvo» sukladno članku 5.

⁶¹ Upućuje se na sve podneske u skladu s Pravilima 72 i 73 koje je podnijela Obrana.

⁶² Tužitelj protiv Kunarca, IT-95-16-T, *Presuda Žalbenog vijeća*, st. 91

⁶³ Tužitelj protiv Galića, IT-98-29-T, *Presuda Raspravnog vijeća*, st. 144

132. Nadalje, sukladno članku 5., radnje optuženika moraju odgovarati modelu rasprostranjenog ili sustavnog zločina protiv civilnog stanovništva, te je optuženik morao znati da se njegove radnje uklapaju u takav model.⁶⁴ Raspravno vijeće je dužno suditi o situaciji kako ju je optuženik u to vrijeme vidio.

133. Dokazi će pokazati da je general Gotovina napravio razumnu procjenu – imajući u vidu «sve čimbenike i postojeće mogućnosti». Stoga, njegove radnje ne mogu se smatrati kaznenima «iako je doneseni zaključak možda bio pogrešan».⁶⁵

134. Činjenica da vojne operacije izazivaju strah među civilnim stanovništvom ne podrazumijeva *ipso facto* nezakoniti napad.⁶⁶

135. Prema ovim preciznim zahtjevima Tužiteljstvo nije utvrdilo da je VRA Oluja bila nezakonita ili usmjerena protiv civilnog stanovništva.

136. Legitimna vojna svrha VRA Oluja je bila: (a) zaustaviti artiljerijske i raketne napade Srba na hrvatske gradove; (b) osloboditi okupirana područja u Hrvatskoj; (c) suprotstaviti se projektu «Velike Srbije» poražavanjem snaga Ratka Mladića u Bosni; i (d) pripremiti teren za Daytonski mirovni sporazum.

137. VRA Oluja nije bila usmjerena na premještanje civilnog stanovništva. Točnije, (a) hrvatske snage su djelovale u skladu s načelima distinkcije i proporcionalnosti; i (b) RSK je naredila evakuaciju «krajinskih» civila u svrhu unaprjeđenja projekta «Velike Srbije».

138. General Gotovina je poduzeo sve razumne mjere brige i predostrožnosti da se spriječe i umanje civilne žrtve i oštećenja civilnih objekata.

139. Navodeći slučajeve lišavanja života «širokih razmjera» u svrhu progona u stavicima 38 i 39 Podneska Tužiteljstva, Tužiteljstvo ne razlikuje između žrtava koje su sudjelovale u borbenim djelovanjima i civilnih žrtava.

140. Iako su iskrivljene brojke žrtava Tužiteljstva – od 336 do 750 – prihvaćene, mogu se pogodno usporediti s kampanjom bombardiranja NATO-a na Kosovu 1999. godine. Odlučivši da su snage NATO-a djelovale u skladu s zakonima ratovanja, u izvješću Tužitelja se navodi da je ubijeno oko 500 civila, a 820 ih je ranjeno⁶⁷ - no ipak zaključuje da ove brojke ne ukazuju na to da je NATO ciljano

⁶⁴ Tužitelj protiv Tadića, IT-94-1-A, *Presuda Žalbenog vijeća*, st. 248

⁶⁵ *Hostages Trial*, suđenja ratnim zločincima pred Vojnim sudom u Nuernbergu prema zakonu kontrolnog vijeća, br.10 (svezak XI), 1296

⁶⁶ ICRCCommentary, Protocols I&II, st. 1940

⁶⁷ *Završno izvješće Odbora Tužitelju izrađeno radi preispitivanja kampanje bombardiranja NATO-a*, st. 90-91

prouzročio civilne žrtve «bilo izravno ili slučajno».⁶⁸ Ono što Tužiteljstvo u Hrvatskoj opisuje kao «atmosferu smrti» za NATO je bio prihvatljiv omjer žrtava, unatoč činjenici što je NATO imao mnogo nadmoćnije oružje s preciznim navođenjem.

141. Budući Tužiteljstvo nije utvrdilo da je VRA Oluja predstavljala nezakoniti napad usmjeren prvenstveno na civile i civilne objekte prema zakonima ratovanja, te da je general Gotovina znao da su njegova radnje dio nezakonitog napada na civilno stanovništvo, minimalni zahtjev za zločine protiv čovječnosti nije ispunjen, te slijedom toga sve Točke kojima se tereti za zločine protiv čovječnosti moraju biti odbačene.

(b) Opseg oružanog sukoba

142. Obrana snažno osporava tvrdnje iz stavaka 107 i 108 Podneska Tužiteljstva.

143. Optužnica obuhvaća oružani sukob isključivo na području «Krajine» u Republici Hrvatskoj. Tvrdnje navedene u stavcima 107 i 108 Podneska Tužiteljstva – da se oružani sukob sada širi na istočnu Slavoniju i Bosnu i Hercegovinu – predstavljaju nove optužbe. Sukladno tome, te riječi bi trebale biti brisane iz Podneska Tužiteljstva, jer to nisu optužbe kojima se general Gotovina tereti i prejudicirano je uvrstiti u Podnesak Tužiteljstva pitanja koja nisu obuhvaćena Optužnicom.⁶⁹

(c) Potpuni poraz neprijatelja

144. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 105 do 109 Podneska Tužiteljstva.

145. Navodeći da je VRA Oluja «uspješno okončana» 7. kolovoza 1995., Optužnica izriče da se radilo o *potpunom porazu neprijatelja*.⁷⁰ U Podnesku Tužiteljstva se nigdje ne tvrdi suprotno. S obzirom da nakon 7. kolovoza 1995. u Hrvatskoj nije bilo oružanog sukoba, i članak 3. i članak 5. gube svaku primjenu.

146. S obzirom na članak 3., Raspravno vijeće mora biti zadovoljeno time da su navodne radnje zapravo bile usko povezane s neprijateljstvima.⁷¹

147. S obzirom na članak 5., povezivanje s radnjama optuženika potrebno je samo za napad na bilo koje civilno stanovništvo. Povezanost između radnji optuženika i

⁶⁸ Ibid.,st.54

⁶⁹ Supra.fn.61.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Presuda Raspravnog vijeća u predmetu Tadić, st. 573

oružanog sukoba nije potrebna. Zahtjev oružanog sukoba je ispunjen dokazom da je postojao oružani sukob.⁷²

148. Stoga s obzirom na činjenicu da se radilo o potpunom porazu neprijatelja⁷³, članak 3. i članak 5. nisu primjenjivi na razdoblje nakon 7. kolovoza 1995. Svako postupanje za koje se u Optužnici tereti nakon toga datuma nalazi se izvan nadležnosti Suda.

2. Kaznena odgovornost generala Gotovine prema člancima 7(1) i 7(3)

149. Bez obzira na pogrešno tumačenje Tužiteljstva standarda svjesnog pristanka (*dolus eventualis*)⁷⁴ prema odgovornosti koja se proteže na UZP, odgovornost koja se proteže na UZP se može valjano primijeniti samo ako Tužiteljstvo može utvrditi zajednički zločinački cilj.⁷⁵ S obzirom da taj zahtjev nije ispunjen, terećenje za odgovornost generala Gotovine u sklopu UZP-a za ubojstva i nehumane radnje pod točkama 6, 7, 8 i 9 mora biti odbačeno.

150. Obrana kategorički odbija da general Gotovina snosi ikakvu odgovornost sukladno članku 7(3) za bilo koju navodnu radnju pljačkanja, bezobzirnog uništavanja, ubojstva ili okrutnog postupanja do kojih je navodno došlo, kako stoji u Optužnici. Tužiteljstvo mora jasno dokazati da su navodni zločini počinjeni, da su ih počinili pojedinci koji su bili podređeni generalu Gotovini i koji su bili pod njegovim «efektivnim nadzorom», da je general Gotovina znao ili imao određene informacije iz kojih je bilo vidljivo da postoji opasnost da su zločini počinjeni ili da će biti počinjeni, te da je propustio poduzeti potrebne i razumne mjere, kojima je pod tim okolnostima raspolagao, da spriječi ili kazni zločine.

151. General Gotovina nije imao zapovijed ili «efektivan nadzor» nad hrvatskim snagama ili drugima na oslobođenim područjima nakon VRA Oluja.⁷⁶ Postoji temeljna razlika između «operativnog zapovijedanja» i «izvršne ovlasti» na okupiranim područjima, a ta razlika ostaje jasna kada su vojni zapovjednici s

⁷² Presuda Žalbenog vijeće u predmetu Tadić, st.251

⁷³ ICRCCommentary, Ženevska konvencija IV, str.62

⁷⁴ Supra.fn.61.

⁷⁵ Presuda Žalbenog vijeće u predmetu Tadić, st.227

⁷⁶ Presuda Žalbenog vijeće u predmetu Čelebići, st.192; German High Command trial (Suđenje njemačkom vrhovnom zapovjedništvu), Suđenja ratnim zločincima pred Vojnim sudom u Nuernbergu prema zakonu kontrolnog vijeća, br.10 (svezak XI), («High Command Trial»)

izvršnim ovlastima podređeni operativnom zapovjedniku.⁷⁷ Utvrđujući postoji li «efektivni nadzor» Vojni sud SAD-a na *Suđenju njemačkom vrhovnom zapovjedništvu* zaključuje sljedeće:

Ovlasti zapovjednika u administrativnom i vojnom smislu, i njegova kaznena odgovornost, iako povezani, ni u kojem slučaju nisu jednakog opsega. Suvremeni ratovi, kao što je ovaj posljednji, zahtijevaju veliku mjeru decentralizacije. Visoki zapovjednik ne može biti u potpunosti upoznat s pojedinostima vojnih operacija njegovih podređenih, a sasvim sigurno ne i sa svakom administrativnom radnjom. On ima pravo pretpostavljati da će pojedine radnje dodijeljene odgovornim podređenim osobama biti izvršene na zakonit način. Predsjednik Sjedinjenih država je vrhovni zapovjednik oružanih snaga SAD-a. Kaznena djela koja počine te snage ne mogu se sama po sebi stavljati njemu na teret po teoriji subordinacije. Isto se odnosi i na visoke zapovjednike u zapovjednom lancu. Kaznena djela ne pripisuju se svakom pojedincu iz tog zapovjednog lanca na temelju same činjenice.⁷⁸

152. Sud je značajnu važnost dao realnostima rata i onome što se u borbenim okolnostima opravdano može očekivati od visoko rangiranog vojnog zapovjednika kao što je bio von Leeb:

U ovom relativno kratkom vremenskom razdoblju premještao je veliku vojsku na prostranom području pod teškim borbenim uvjetima. Kao što je navedeno, njegova funkcija je bila operativna. Brojne administrativne dužnosti preuzele su njemu podređene vojne postrojbe i njegove pozadinske vojne skupine. On i njegov stožer imali su pravo pretpostavljati da će se zapovjednici, kojima su takve administrativne funkcije dodijeljene, pobrinuti da se one uredno izvrše.⁷⁹

153. Po okončanju VRA Oluja general Gotovina je bio razriješen svojih dužnosti na oslobođenim područjima temeljem sljedećeg: (a) njegovo operativno zapovijedanje prestalo je po okončanju VRA Oluja, i (b) ovlasti su sa vojnih prenesene na civilne organe. Od 22. srpnja 1995. general Gotovina je u potpunosti bio angažiran kao

⁷⁷ High Command Trial, str. 554-555

⁷⁸ High Command Trial, str.543

⁷⁹ *Ibid.* str.555

operativni zapovjednik u Bosni, a snage koje su ostale na oslobođenim područjima u Hrvatskoj više nisu bile pod njegovim «efektivnim» nadzorom.

VII. OPTUŽBE

1. Deportacija i prisilno premještanje (Točke 2 i 3)

154. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 113 do 118 Podneska Tužiteljstva.

155. Tužiteljstvo navodi da je cjelokupno srpsko civilno stanovništvo, «osim malog dijela»⁸⁰, preseljeno prije nego što je Hrvatska stvarno preuzela nadzor nad oslobođenim područjima. Kao što je gore izloženo, preseljavanje velike većine Srba bio je rezultat Martićevog UZP-a. Uzme li se hipotetički da je to bio rezultat hrvatskog granatiranja, tu teoriju deportacije i prisilnog premještanja podržava argument bez presedana, da ako se za zločine protiv čovječnosti tereti prema članku 5., *actus reus* deportacije razlikuje se od standarda običajnog prava sadržanog u članku 49(1) Ženevske konvencije IV.⁸¹ Žalbeno vijeće je potvrdilo da je članak 5(d) i (i) definiran u smislu međunarodnog običajnog prava iz članka 49(1) Ženevske konvencije IV, a koje se ne primjenjuje na preseljavanje prije okupacije nekog područja.⁸²

156. Primjenjujući taj utvrđeni standard običajnog prava, Tužiteljstvo ne uspijeva dokazati da je navodno preseljavanje predstavljalo deportaciju ili prisilno premještanje u smislu članka 5.

158. Nadalje, standard običajnog prava u užem smislu, a u smislu članka 17(1) Protokola II primjenjuje se na unutarnje oružane sukobe.⁸³ Tužiteljstvo stoga također mora dokazati da je general «Gotovina «naredio» deportaciju ili prisilno premještanje civila s područja pod hrvatskom vlasti.

2. Pljačkanje i bezobzirno uništavanje (Točke 4 i 5)

158. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 119 do 122 Podneska Tužiteljstva.

159. Navodni napadi iz Optužnice sastoje se od legitimnih djelovanja na vojne i strateške ciljeve. Pojedina uništavanja navodno prouzročena za vrijeme VRA Oluja možda i jesu «kolateralne štete». Kolateralna šteta je priznato svojstvo ratovanja, a ne ratni zločin. Također je vjerojatno da su određena uništavanja počinili pojedinci koji

⁸⁰ st. 11

⁸¹ Supra,fn.61

⁸² Presuda Žalbenog vijeća u predmetu Kmolejac, st.220

⁸³ Supra,fn.61

nisu bili podređene osobe generala Gotovine, u kojim slučajevima on ne može biti kazneno odgovoran za njihove radnje sukladno članku 7(3) Statuta.

160. Sud se, po svojoj naravi, bavi vrlo teškim zločinima, najtežim zločinima poznatima čovječanstvu. Kaznena djela koja se primjerenije mogu okarakterizirati kao izolirani slučajevi počinjenja kaznenih djela uništavanja imovine ili krađe stoga ne potpadaju u nadležnost Suda kao «teška» kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

3. Ubojstvo (Točke 6 i 7)

161. Obrana osporava tvrdnje iz stavaka 123-124 Podneska Tužiteljstva iz razloga o kojima se raspravljalo u ovom podnesku.

4. Nehumane radnje i okrutno postupanje (Točke 8 i 9)

162. Obrana osporava tvrdnje iz stavka 125 Podneska Tužiteljstva iz razloga o kojima se raspravljalo u ovom podnesku.

5. Progon (Točka 1)

163. Obrana osporava tvrdnje iz stavka 126 Podneska Tužiteljstva.

164. Tužiteljstvo navodi «nezakonite napade na civile i civilne objekte». Optužnica ne tereti generala Gotovinu za niti jedno takvo kazneno djelo. S obzirom da ne uspijeva uvrstiti optužbu za nezakonite napade u nijednoj točki, Tužiteljstvo ne može proizvoljno uključiti isto kao osnovu za zločin progona u Točki 1 stavak 126 svog Podneska. Sukladno tome, ove riječi se trebaju izbrisati iz Podneska Tužiteljstva, jer to nisu optužbe kojima se general Gotovina tereti i prejudicirano je uvrstiti u Podnesak Tužiteljstva pitanja koja nisu obuhvaćena Optužnicom.⁸⁴

IX. ZAKLJUČAK

165. Iz gore navedenih razloga, Obrana pobija tvrdnje Tužiteljstva da je general Gotovina kazneno odgovoran sukladno članku 7(1) i (3) za zločine koji su u ovom

⁸⁴ Supra, fn.61

slučaju navodno počinjeni. Pod pretpostavkom da su djela koja se navode u Optužnici čak i počinjena – za što će Tužiteljstvo morati podastrijeti nepobitne dokaze – te da, ako su počinjene, te radnje nisu opravdane potrebom ili na neki drugi način prema pravu o oružanim sukobima, u tom slučaju general Gotovina poriče da je vršio efektivni *de facto* nadzor nad počiniteljima za zločine koji se terete. Niti je general Gotovina na ikakav način poticao, pomagao ili podržavao takve zločine.

166. Tužiteljstvo se neće moći riješiti tereta dokazivanja, izvan osnovane sumnje, da general Gotovina snosi individualnu kaznenu odgovornost sukladno članku 7(1) ili članku 7(3) za kaznena djela koja se terete u Optužnici. General Gotovina je bio operativni zapovjednik koji je okončao rat u Hrvatskoj i Bosni, te je za svoj doprinos zaslužio međunarodne pohvale. Obilježiti ga kao ratnog zločinca ne bi bilo samo nepravedno prema njemu, već i prema žrtvama čijim patnjama je on stao u kraj kada više nitko iz međunarodne zajednice to nije htio.